AİSKHYLOS

ZİNCİRE VURULMUŞ PROMETHEUS

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ÇEVİRENLER: AZRA ERHAT - SABAHATTİN EYÜBOĞLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

III. BASIM

HASAN ALİ YÜCEL
KLASİKLER DİZİSİ

CXCII

AİSKHYLOS

ZİNCİRE VURULMUŞ PROMETHEUS

Genel Yayın: 453

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

AİSKHYLOS
ZİNCİRE VURULMUŞ PROMETHEUS

ÖZGÜN ADI
Προμηθεύς Δεσμώτης

ÇEVİRENLER
AZRA ERHAT - SABAHATTİN EYÜBOĞLU

Sertifika No: 29619

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, 1967 BİLGİ YAYINEVİ, ANKARA

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
1. BASIM, NİSAN 2000, İSTANBUL
H.Â.Y.K. DİZİSİ'NDE I. BASIM ŞUBAT 2013, İSTANBUL
III. BASIM, KASIM 2015, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-206-2 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
SERTİFİKA NO: 16053

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CXCII

AİSKHYLOS

ZİNCİRE VURULMUŞ PROMETHEUS

ÇEVİRENLER:
AZRA ERHAT - SABAHATTİN EYÜBOĞLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Önsöz

Zincire Vurulmuş Prometheus başlığıyla Türkçeye çevirdiğimiz tragedyanın Yunanca adı *Prometheus desmotes*, yani *Bağlanmış Prometheus*'tur. Aiskhylos, Prometheus konusunu üç tragedyada işlemiştir. *Zincire Vurulmuş Prometheus* bu üçlüğün birinci ve elimize geçen tek piyesidir. Öbür ikisi yitirilmiş, yalnız adları kalmıştır: Birinin *Kurtulmuş Prometheus*, öbürünün *Ateş Taşıyan Prometheus* olduğu bir oyun listesinde yazılıdır.

Prometheus'un ne yıl oynandığı da bilinmez. Tragedyanın biçimini ve dilini inceleyen bilginler onun *Persler*'den sonra ve *Orestia* üçlüğünden önce, yani İÖ 472 ile 458 yılları arasında yazıldığını ileri sürerler. Bu oyunda yalnız tanrıların ve tanrısal kişilerin rol aldığına dikkati çekenler de vardır. Oysa *Prometheus*'un asıl konusu insan, oynanan dram da insanlığın dramıdır. İnsan dostu, tanrı düşmanı Prometheus, Aiskhylos'tan bu yana, en çok da bizim çağımızda insanı özü özelliğiyle temsil eden bir kahraman olarak benimsenmektedir. İnsan nedir? İnsan olmaya ne zaman başladı? diye soruldu mu, günümüzün düşünürleri hep bir ağızdan ve sözleşmiş gibi: İnsan başkaldıran yaratıktır derler. İnsan doğanın ya da geleneğin kurulu düzenine karşı ayaklandığı an insan olmuştur, insanlığını da hep yeni baştan başkaldırdıkça sürdürebilir derler. Bu görüşü biz öy-

lesine benimsedik ki, bin yılların alacalı bulacalı pılı pırtılar gibi sırtımıza giydirdiği gelenek ve görenek süslerini atıyoruz üstümüzden, kulak vermez olduk dinlerin, inançların ister tanrıdan, ister insandan gelme avutucu ninnilerine. Umuda karşı da ayaklandık: Bugün ve bu dünyada yaşamak istiyoruz. Ötelerin ve yarınların aldatıcı çekiciliğine kapılmakla nerelere sürüklenebileceğimizi denedik, biliyoruz artık. Ne pahasına olursa olsun insanlığımızı gerçekleştirelim diyoruz. Tek ülkümüz insan olmak. Bu ülkü uğruna göze almayacağımız çaba, katlanamayacağımız cefa yoktur. Bu ülkünün ilk temsilcisi Prometheus'tur.

Prometheus efsanelik kişidir. Gerçi Homeros destanlarında adı geçmez, ama Hesiodos'un iki büyük şiiri *Theogonia* ile *İşler ve Günler*'de çok sözü edilir. Ne var ki, bizim aldığımız anlamdaki insanı yansıtan Prometheus ilk kez Aiskhylos'un tragedyasında çıkar karşımıza. Bu önemli neden Aiskhylos'tan önceki ve sonraki Prometheus tipleri üstünde durup düşünmeyi gerektirmektedir. Aiskhylos'un açtığı çığırı kesince sınırlayabilmek için, Hesiodos'tan tutalım, Goethe'ye kadar gidelim, metinleri inceleyelim, gerekirse Türkçeye çevirip buraya alalım. Yeter ki anlayalım nasıl oldu da İsa'dan önce V. yüzyılın bir yazarı XX. yüzyılın insanlık ülküsünü, ayaklanan insan tipini gerçekleştirebildi. Hemen söyleyelim ki, Prometheus'un kişiliği efsanede de politik bir nitelik taşımaktadır, ama bu kişiliği tam değerlendirip, dramını modern anlamda politik bir dram olarak canlandırabilmek Atina'nın tragedya yazarları arasında politik görüşü en köklü olan Aiskhylos'a vergi bir başarıdır.

Politik dram ne demek? Niçin politik dram diyoruz *Prometheus*'a? Bu tragedyayı canlandıran olayların hepsi bugün "hükümet darbesi" diye niteleyebileceğimiz bir eksenin çevresinde dönüyor da ondan. Efsanenin de, tragedyanın da merkezi budur. Hep bir kuşağın kendinden önceki kuşağı devirip, yönetim gücünü ele geçirmesidir işlenen

konu. Bu konuyu bir iki yüzyıl arayla önce Hesiodos'un, sonra Aiskhylos'un ayrı ayrı açılardan alıp işlemeleri politika bilincinin gelişimine ilginç bir örnektir.

Hesiodos, Prometheus efsanesine iki eserinde de önemli bir yer ayırır: *Theogonia*'da İapetos soyunun serüvenleri (507-616) 109 dize, *İşler ve Günler*'de Prometheus-Pandora efsanesi hemen eserin başında (42-105) 63 dize tutmaktadır. Bu parçalar okunup karşılaştırılabilsin diye çevirilerini bu önsözün* sonuna aldık.

Hesiodos, *Theogonia*'da evrenin yaratılışından bu yana birbiri ardına gelen tanrı soylarını sayar: Başlangıçta Khaos vardı der, Khaos'tan Gaia-Toprak ve Eros-Aşk doğar. Toprak Ana kendi başına kendine eş ve kendini büsbütün örtebilecek bir varlık çıkarır ortaya: Uranos-Gök; sonra da onunla birleşerek devler, azmanlar doğurur. Bunlar üç cinstir: Titan'lar (Devler), Kyklops'lar (Tepegözler) ve Hekatonkheir'ler (Yüz kollu ve elli kafalı devler). Uranos, Gaia'nın peydahladığı bu varlıklardan ürker, tiksinir, onun içindir ki her birini doğar doğmaz ana karnına tıkar yeni baştan. Şiştikçe şişen Toprak Ana sonu gelmeyen doğum sancılarından kurtulmak için bir çare düşünür: Ak çelikten bir tırpan yapıp çocuklarının eline verir ki öç alsınlar babalarından. Ama hiçbiri yanaşmaz bu işe. Yalnız son doğurduğu Kronos tırpanı alır ve gece pusuya yatarak Uranos'un Gaia'yı örtmeye geldiği sıra tırpanla erkeklik uzvunu keser. Hesiodos bundan sonra Uranos tanrının taşaklarından boşalan bel köpüklerinin nasıl denize döküldüğünü, tanrı güzeli Aphrodite'nin ak dalgalardan nasıl doğup Kıbrıs adasına doğru yol aldığını anlatmak sevdasına düşer. Oysa olay tanrı soylarının tarihinde bir devrim niteliği taşır. Bu birinci devrimi bir ikincisi izlemektedir: Oğlu Zeus eliyle Kronos'un devrilmesi. Kronos da tıpkı babası gibi davranır: Bir oğlunun kendinden daha güçlü çıkıp, krallığı elin-

* Bu basımda ekler metnin sonuna alınmıştır ed.n

den alacağını bildiği içindir ki, çocuklarını doğar doğmaz yutar. Uranos'un karısı Gaia gibi Kronos'un karısı Rheia da üzüm üzüm üzülür bu duruma. Uranos ve Gaia'nın yardımıyla o da bir kumpas kurar: Oğlu Zeus doğunca Girit adasına kaçırır ve yerine kundaklanmış bir taş yutturur kocasına. Günü gelince Zeus bütün kardeşlerini babasına kusturur. Akıl ve kol gücüyle Kronos'u devirip tanrılar tahtına oturur. Bu ikinci devrimle Titanların egemenliği sona ermiş, Olympos tanrılarınınki kurulmuş olur. Prometheus işte bu devrimde rol oynamaktadır.

Aynı mitolojik motiflerle dile gelen bu iki devrim aslında birbirinden ayrı anlamlar taşır. Uranos'un devrilmesinde yalnız kaba kuvvete başvurulur: Erkeklik uzvunun kesilmesi salt fiziki bir eylemdir. Bu eylemde akıl yoluyla kurulan düzenin bir payı varsa da, bu pay önemsizdir. İkinci devrim bir akıl ve hesap işidir. Onu hazırlamakta ve yürütmekte Uranos'la Gaia'nın oynadıkları kılavuz rolü dikkati çeker. Kaba kuvvetten zarar gördüklerini anlayıp, başlarına gelenden ders almışa benzeyen birinci kuşak tanrıları kendilerini deviren ikinci kuşağı alt etmek için aklın temsilcileri olarak çıkarlar karşımıza: Kronos'a bir gün tahttan indirileceğini önceden haber vermek, Zeus doğunca onu saklamak, beslemek, yetiştirmek ve babasını nasıl devireceğini ona öğretmek işini üzerlerine alırlar. Böylece birinci devrim kaba kuvvetin kendi kendine yenilmesi, ikinci devrimse kaba kuvvetin akılla yenilmesi anlamına gelir. Akıl yolundaki bu gelişimde Zeus bir adım daha ileri gider: Kaba kuvveti kendi çıkarına bir araç olarak kullanır. Ve sonunda kaba kuvvetler birbirlerini yok eder, dünya egemenliği yalnız akıl gücü üstüne kurulur.

Bu süreci Hesiodos, Titanomakhia, devler savaşı denilen parçada anlatır. (*Theogonia*, 616-885). Kronos kral olunca, Uranos'un zincire vurduğu azmanlardan Titanları kurtarıp yönetime ortak eder... Ama Zeus, Kronos'la birlikte kuşa-

ğını da devirdiği zaman, Titanlar ayaklanır. İki tanrı kuşağı arasında yaman bir dövüş başlar. Titanlar Othrys dağına, Kronosoğulları da Olympos dağına yerleşip on yıl süreyle ve hiçbir sonuç alamadan savaşırlar. Zaferi kazanmanın yolunu da gene Gaia gösterir Zeus'a: Uranosoğullarından yüz kollu devlerin yer altından çıkarılıp savaşa sürülmelerini salık verir. Zeus bunu yapar ve yeri yerinden oynatan, denizlerin altını üstüne getiren bir savaş sonunda Titanları alt eder. Titanları yerin dibindeki Tartaros'a kapatıp Hekatonkheir'leri bekçi diker başlarına. Bunlar da armağan olarak gök gürültüsünü, şimşeği ve yıldırımı verirler Zeus'a. Akıl ve kol gücünü böylece kişiliğinde birleştiren Zeus kral olup tanrılar tahtına oturur. Ve gene Gaia'nın öğütlerine uyarak sağlam bir düzen kurmak için dünya egemenliğini kardeşleri ve çocukları arasında paylaşmaya girişir. Bu paylaşmada karşısına dikilen tek engel Prometheus'tur.

Buraya kadar Hesiodos ve Aiskhylos az çok ayrılıkla aynı efsane kaynaklarını izlemektedirler. Prometheus'a gelince, iki şairin anlayış ve yorumları büsbütün değişir.

Prometheus, Titanlar soyundandır: Hesiodos'a göre İapetos'la Okeanos kızı Klymene'nin oğludur. Bu Titan çiftinin dört oğlu olur: Atlas, Menoitios, Prometheus ve Epimetheus. Dördünün de kaderi tüyler ürperticidir: Zeus, Atlas'ı dünyanın ucuna dikip gök kubbesini omuzlarına yükler, Menoitios'u yıldırımla çarparak yerin dibine kapatır, Prometheus'u zincirlerle bir sütuna bağlar ve karaciğerini bir kartala yedirir, Epimetheus'un başına kadın belasını salar. Neden bu eşi görülmedik, olağanüstü cezalar? İapetosoğulları Titan soyundan oldukları için mi? Hayır. Zeus'un İapetosoğullarına özel bir hıncı vardır, bu hıncın asıl nedenini de onlara verilen sıfatlardan anlıyoruz: Bu Titanların dördü de kafa gücünden pay almışlardır, akıldan yana üstündürler ve bu üstünlükleriyle övünüp Zeus'a karşı gelmeye yeltenirler. Akıl gücüyse Zeus'un tekelindedir, o bu güçle ele geçirmiş-

tir dünya egemenliğini. Bu gücü başkasında görmek dinmez bir öfke doğurur içinde. Prometheus da bu öfkeyi körükler durur: Sivri aklını, geleceği önceden görme gücünü Zeus'u aldatmak, kuşkulandırmak, küçük düşürmek için kullanır. Burada Hesiodos'un pek üstünde durmadığı, Aiskhylos'un alabildiğine işlediği bir temaya ışık tutmalıyız: Üçüncü devrimin hazırlanması.

Adı "önceden gören" anlamına gelen Prometheus kâhindir ve Gaia, Kronos'a devrileceğini nasıl haber verdiyse, Prometheus da Zeus'un bir gün tahtından düşeceğini bilir. Aiskhylos'a göre Prometheus, Klymene'nin değil, başka bir adı Themis-Adalet olan Gaia'nın oğludur. Bu bilgiden edindiği üstünlükle Prometheus, Zeus'u sürekli bir kuşkunun baskısı altında tutar. *Prometheus* tragedyasının ekseni olan bu tema Hesiodos'ta da sezilir. Ancak onu göz önünde tutarsak, Mekone olayını gereğince anlayabiliriz. *Theogonia*'da (bak. dize 535-560) anlatılan bu efsane etiolojik, yani açıklayıcı bir nitelik taşır: Kurban törenlerindeki bazı geleneklerin nereden geldiğini bildirir, ama bizim için asıl önemi Zeus-Prometheus kavgasını bambaşka bir motif üstüne kurmasıdır: Prometheus başlangıçtan beri insanlardan yana geçmiştir, onlara dayanarak Titanların öcünü almak ve Olmyposluların egemenliği yerine insanların egemenliğini getirmek emelindedir. Yeni bir devrimin hazırlayıcısıdır. Kurduğu düzen tanrılar için küçük düşürücüdür. Zeus bile bile aldanır, ama oldubittiyi önleyemez. Bu onur yarasından öç almak içindir ki, ateşi vermez olur insanlara. Prometheus da tanrıyı bir daha aldatır ve ateşi çalıp götürür insanlara verir. İki kez küçük düşürülen tanrılar tanrısı artık kaba kuvvete başvurmak zorundadır: Eşi görülmedik, korkunç cezalar salacaktır Prometheus'un başına.

Hesiodos'un öyküsünde Aiskhylos'un Prometheus'unu, giderek Goethe'nin verdiği Prometheus yorumunun tohumlarını bile bulabiliriz: Zeus aldatılmış, insanların gözünde

küçük düşürülmüş, gülünç olmuş bir tanrıdır. Egemenliği gerçek bir güce dayanmaz, çünkü akıl gücü tanrılardan insanlara geçmiştir. Devrim, üçüncü ve son devrim olmuş bitmiştir: İnsan kendi gücünün bilincine varmış, tanrıya karşı ayaklanmıştır. Ona isterse tapar, isterse hiçe sayar onu, güçsüz ya da güçlü olduğu oranda tapar ya da hiçe sayar. Tanrı, insanın elinde bir oyuncaktır, asıl tanrı, yani asıl yaratıcı, insanın kendisidir. Goethe'nin şiirinden çıkan anlam da budur.

Aiskhylos'un *Prometheus*'unda yalnız tanrıların rol oynadığı belirtilir durur. Oysa bu tragedya bütün koşulları ve sorunlarıyla insanlık dramını yansıtır demiştik. Prometheus insanın temsilcisidir, içinde çırpındığı olaylar da günümüzün deyimiyle politik diye nitelenebilecek insan toplumlarına özgü olaylardır. Ama Prometheus ne bakımdan insandır ve dramı niçin insanlığın dramı oluyor?

Prometheus ateşi tanrılardan çalmış ve insanlara vermiş, tanrıların kurmuş olduğu düzene karşı geldiği için de zincire vurulmuş, yaman bir ceza çekmektedir. Mıhlanmış olduğu kayadan bize seslenip, eylemini, eyleminin uyandırdığı tepkiyi, kendini ve karşısındakileri eleştirip değerlendirmektedir. Prometheus olayını bugün bir tiyatro yazarı ele alsa, karşımıza bir yargılama sahnesi koyar ve tutuklusu, tanıkları, yargıçlarıyla bir duruşmayı canlandırırdı. Biz de örneğin Kafka'nın *Duruşma*'sını inceler gibi inceleyelim *Zincire Vurulmuş Prometheus*'u. Anlayışına günümüzün gözüyle ancak bu yoldan varabiliriz.

Prometheus savunuyor ve ne diyor bu savunmada? İki kavram üstünde durup direniyor, değer olarak benimsediği iki kavram: Bilinç ve özgürlük. Bilinç ve özgürlük insana özgü değişmez değerler olarak her zaman ve uygar her toplumda benimsenegelmiştir. Bunları savunurken Prometheus bugün de bir sanığın duruşmada başvuracağı kanıtlamaya başvuruyor: Ne yaptımsa diyor, bile bile yaptım. Eyleminin uzun bir düşünme ve tartışma sonucu bilinçli ve istemli bir

eylem olduğunu ileri sürerek, bu eylemin suç olarak yorumlanmasından doğacak bütün tepkilere sonuna kadar katlanmaya hazır olduğunu bildiriyor. Bu bilinç hem bir gurur, hem bir katlanma duygusu doğuruyor içinde. Şu sözlerle dile getiriyor duygularını:

Ama neler söylüyorum, her şeyi önceden bilmiyor muydum?
Hepsini biliyordum başıma geleceklerin.

Ama ben biliyordum başıma gelecek olanı:
Bile bile, isteye isteye suç işledim.

Payıma düşeni gönül ferahlığıyla taşımalıyım,
Kaderin önüne durulmaz, bilmeliyim bunu.

Bana gelince, ben bu çileme katlanacağım.

Çilesine katlanamayıp, ölmeyi özleyen İo'ya Prometheus şöyle der:

Benim acılarıma hiç katlanamazdın demek!
Kader ölmeme de izin vermiyor benim:
Yalnız ölüm kurtarabilirdi beni,
Oysa benim işkencelerimin sonu yok
Zeus tahtından düşmedikçe.

Hiçbir umuda yer vermeden düşünce ve davranışında direnen Prometheus'un bu bilinçli tutumunu başkaları anlamaz ve gurur ya da kibir diye nitelerler. Koro şöyle der:

Sözünü sakınmıyorsun,
Başına gelen boyun eğdirmiyor sana.

Okeanos da şöyle:

Aşırı bir dilden geldi başına gelenler,
Yine de uslanmış değilsin, diretiyorsun,
Dertlerine dert katmaktan korkmuyorsun.
Benden öğüt dinlersen, dikine gitme.

Sözünü sakınmıyorsun diye çevirdiğimiz Yunanca *agan eleutherostomeis* deyimi "dilin fazla özgür" anlamına gelir. Prometheus'a bilinci özgürlük sağlamaktadır. Dramın özü de bu özgürlük-kölelik sorunudur. Onun asıl önemini de biz ancak tragedyanın yazıldığı çağı göz önünde tutmakla anlayabiliriz. V. yüzyıl Atinası'nda kölelik de, zorbalık da yasalara uygun canlı kurumlardı. Prometheus herhangi bir köle gibi "desmotes", yani zincire vurulmuştur; işkencesinin büyüklüğü zincire vurulmuş olmasında değil, bir tanrı iken köle durumuna düşürülüp, köleliğinin bu kadar kötü koşullar içinde geçmesindedir. Ne var ki köleliği doğal ve olağan sayan bir ortamda Zeus-Prometheus ilişkisini bir sorun olarak ortaya atmak, yargılarcasına tartışmak ve hakkın köleden yana olduğunu belirterek, zorbalığı bütün ayrıntılarıyla eleştirip yermek Aiskhylos'un tek başına giriştiği ve başarıyla sonuçlandırdığı koca bir iştir. Tragedyasına eşsiz bir değer veren bu sorunu adım adım incelemeliyiz *Prometheus*'ta.

Titanları yenip yönetimi ele aldıktan sonra, Zeus bir düzen kurmaya girişmiştir. Bu düzende kendine krallık tahtını ayırdığı hâlde, öbür tanrılara da şeref payları, egemenlik alanları dağıtmıştır. Ne var ki bütün tanrılar paylarına düşen alanı yönetirken Zeus'un buyruğuna uymak zorundadırlar. Piyeste karşımıza çıkan tanrıların hepsi bu düzeni benimsemiş, Zeus'un buyruklarını isteyerek ya da istemeyerek yerine getirmektedirler. Tek başkaldıran Prometheus'tur. Kavga Zeus'la Prometheus arasındadır ve bir özgürlük-kölelik kavgasıdır. Evreni yöneten, tanrıların ve insanların egemeni Zeus özgürdür, prangaya vurulmuş, ıssız ve kayalıkta sonsuzluğa dek işkencelere mahkûm, ölümsüz olduğu için canına kıyma özgürlüğünden de yoksun Prometheus köledir. Ama bakalım gerçekten de öyle mi?

Prometheus'u kayaya çakan Kratos-Güç şöyle diyor:

Her varlık çoktan bir kaderle yükümlenmiş,
Tanrıların başıdır yalnız yükümlü olmayan:
"Zeus'tan başkası özgür değildir."

Olaylar da Kratos'un bu sözünü doğrulamaktadır: Sert, amansız, insafsız bir zorba gibi dünyayı keyfine göre yöneten Zeus her isteğini yüzde yüz gerçekleştirmektedir. Evren *Prometheus* tragedyasında Prometheus ve İo gibi Zeus'un kurbanları, Kratos, Bia, Hephaistos ile Hermes gibi Zeus'un uşakları ve Okeanos gibi Zeus'un dalkavukları ile dolmuştur. Geçmişi yendikten sonra, Zeus bugün ve yarını da yasalarının tekeline geçirmişe benzer. Oysa gerçek tam tersinedir: Gerçekte Zeus köle, Prometheus özgürdür. Bu özgürlüğü Prometheus nasıl ele geçirmiştir? Burada efsaneyi bir yana itip, kendi çağımızın egemenlik kavgalarına bakabiliriz: Yönetimi ele geçirmiş nice iktidar sahibi kişi ya da partiler vardır ki, karşılarına dikilip direnen tek tük düşünce sahiplerini susturup yok edebileceklerini sanırlar, oysa sonuç umduklarının tersine çıkar: İktidar sahipleri devrilir gider, düşünce sahipleri yener ve kalır. İnsan toplumunun bu değişmez yasasının bilincine varan Aiskhylos onu Prometheus diye bir efsanelik kişinin ağzından bildiriyor bize dek: Akıl gücü kaba güçten üstündür, düşünceye gem vurulamaz, özgür düşünce tutuklanamaz, susturulamaz, alt edilemez, olaylar nasıl gelişirse gelişsin, gelecekte egemenlik kaba kuvvetin değil, özgür düşüncenindir. Aiskhylos toplumların yönetiminde, geçmiş, hâl ve geleceği bu açıdan eleştirerek, bize eşsiz değerde bir politika dersi veriyor bu tragedyasıyla: Akıl gücünün kaba kuvveti nasıl yendiğini adım adım izledikten sonra, akıl gücü üstüne kurulan yönetimin akla ve özgür düşünceye saygıyı elden bırakıp, ona sırt çevirince, nasıl zayıfladığını ve devrilmek tehlikesiyle karşı karşıya geldiğini gösteriyor. Zeus bütün kurbanları, uşakları, dalkavuklarına karşın bir çocuk gibi zayıf ve çaresizdir: Onu yıkımdan kurtaracak tek kişi akıl gücünün taşıyıcısı Prometheus'tur. Zeus tutukladığı düşmanının elinde tutukludur aslında. Efsane Prometheus'a geleceği öngören bilici der, çağımızsa biliciye inanmaz, ama

düşünürün akıl gücüyle geleceği öngördüğünü, insanlığa yaptığı bu hizmete karşılık kör iktidarların baskısına uğrayıp olmadık cezalara çarptırıldığını da bilir. Aiskhylos'un tragedyasını bu açıdan okuyun, göreceksiniz ki çağımızın ve özellikle yurdumuzun dramını yansıtır.

Bu kadarıyla *Prometheus* politik piyesin ta kendisidir, ama Aiskhylos politika anlayışının en derinini yansıtmakla kalmamış, uygarlık değerlerinin ne olduğunu kavrayıp dile getirmekle insancı eserin en özlüsünü de vermiştir. Ateşi tanrılardan çalıp insanlara vermek ne demektir? Başkalarının bir efsane niteliğinden öteye götüremedikleri bu sembolü Aiskhylos insanlık açısından ele alıp, uygarlığın tarihçesini çizmek gibi tiyatro eserlerinde eşine rastlanmayan güç bir işi başarmaktadır. Düşüncesi günümüzün olaylarını aydınlatacak kadar derine giden bu yazarın sanat ustalığı da şaşırtıcıdır: Okuyucu dikkat etti mi ki başlangıçta Zeus'un uşakları –günümüzün diliyle polisler– Prometheus'u kaba güce başvurarak tutukladıkları sahnede, Prometheus bir tek söz söylemez: Kayaya kakılmasına, zincire vurulmasına ve Kratos'un sövüp saymalarına sessizce katlanır, ama tragedyanın sonunda Zeus'un casusu –biz buna sanığı gözdağıyla sorguya çeken polis müdürü diyelim– Hermes'le kölelik-özgürlük tartışmasında tanrıları beş paralık ettikten sonra, başına saldıkları doğal belaları bir bir izleyip diliyle canlandırır gözümüzün önünde, dünya başına yıkılıp koroyla birlikte gömülüp yok olana dek konuşmakta direnir Prometheus. Son sözünü söyler ve sonra ölür. Kıyamet de kopsa son söz özgür düşüncenindir demek istiyor Aiskhylos. Bildirisi bugün de kulaklarımızda çınlasın!

Prometheus'un çevirisine girişmezden önce, Eyüboğlu da ben de bu tragedyanın çevrilmeye, giderek oynanmaya elverişli olmadığı kanısındaydık. Çevirdikçe yanıldığımızı anladık ve coştuk. Her sözüyle sahnede canlanır gördük bu piyesi. Hele eserin plastik değeri, kişiler sahnede kımıldamadık-

ları hâlde, olayların anlatımındaki canlılık, duyguların dile getirilişindeki coşkunluk bu tragedyanın başarıyla oynanıp, merakla seyredilebileceğine inandırdı bizi. *Prometheus*'u Türk tiyatrolarının birinde oynanır görmek içten dileğimiz oldu.

Azra Erhat
Ağustos 1967

*Bölümler**

PROLOGOS	
Kratos - Hephaistos	1 - 87
PARODOS	
Prometheus - Koro	88 - 192
1. EPEİSODİON	
a) Prometheus - Koro	193 - 284
b) Prometheus - Okeanos	285 - 396
1. STASİMON	
Koro	397 - 435
2. EPEİSODİON	
Prometheus - Koro	436 - 525
2. STASİMON	
Prometheus - Koro - İo	526 - 608
3. EPEİSODİON	
Prometheus - İo - Koro	609 - 876
3. STASİMON	
İo - Koro	877 - 936
4. EPEİSODİON	
a) Prometheus - Koro	907 - 943
b) Prometheus - Hermes	944 - 1039
EXODOS	
Prometheus - Hermes - Koro	1040 - 1093

* Dize numaraları metnin Yunanca aslına göre belirtilmiştir. (ed.n.)

Kişiler

KRATOS (Güç)
BİA (Zor)
HEPHAİSTOS
PROMETHEUS
OKEANOS KIZLARI (Koro)
OKEANOS
İO
HERMES

Prologos
(Kratos - Hephaistos)

(Dipte sarp bir kayalık gözükür.
Bia ve Kratos, Prometheus'u kollarından
tutmuş olarak girerler.
Hephaistos arkalarından gelir.
Ellerinde demirci araçları vardır.)

KRATOS

İşte uzak bir ucuna geldik dünyanın,
İskitlerin ülkesinde, ıssız topraklardayız.
Hephaistos, şimdi sana düşüyor artık
Babanın buyruklarını yerine getirmek
Ve zincire vurmak bu bozguncuyu
Has çelikten kırılmaz halkalarla
Bu diş diş, sivri uçlu sarp kayalığa.
Çalar da armağan eder mi ölümlülere
Senin şeref payını, kıvılcımlı ateşi,
Bütün sanatların kaynağı olan ateşi!
Böyle bir suçu cezasız bırakmaz tanrılar.
Öğrensin Zeus'un buyruğuna girmeyi,
Ve anlasın insanlardan yana olmak ne demekmiş.

HEPHAİSTOS

Kratos ve Bia, Zeus'un size verdiği iş bitti:
Yapacağınız başka şey kalmadı artık.
Ama benim yüreğim nasıl dayanacak şimdi

Bir tanrıyı, kardeşimi zincire vurmaya
Fırtınaların dövdüğü bu kayalara?
Ama yüreğimin dayanması gerek:
Baba sözü dinlememek ağır suç çünkü.
Olgun düşünceli Themis'in sivri akıllı oğlu,
Sana olduğu kadar kendime de karşı gelerek,
Çözülmez çelik bağlarla
Bu insan geçmez kayalığa çakacağım seni:
Burada ne bir insan yüzü görebilirsin artık
Ne de bir insan sesi duyabilirsin.
Güneşin ateş alev ışınlarıyla pişerek
Güzelim bedeninin karardığını göreceksin.
Sevineceksin gece, gün ışığının üstüne
Alaca örtülerini serince.
Ardından kırağı eritecek güneşi bekleyeceksin.
Ama bitmek tükenmek nedir bilmeyecek
Yürekler acısı ağır çilen,
Çünkü seni kurtaracak yiğit doğmadı henüz.
İşte bunu kazandırdı sana insanseverliğin!
Tanrıyken tanrı öfkesinden korkmadın,
Şeref paylarını ölümlülere vermekle
Kurulu düzeni çiğnemiş oldun.
Gör işte bunun karşılığını şimdi:
Bu belalı kayalıkta, nöbet bekler gibi,
Hep dimdik ayakta duracaksın,
Uyku uyuyamaz, dizlerini bükemezsin.
Ne kadar ağlayıp sızlansan,
Ne kadar yanıp yakılsan, boşuna!
Zeus'un yüreği yumuşamak bilmez:
Gücü yeni elde eden sert olur.

KRATOS

Haydi! Ne oyalayıp yakınıyorsun boşuna?
Sen de kızmalısın tanrıların düşman kesildiği bu tanrıya,
O ki insanlara senin payını verdi üstelik.

HEPHAİSTOS
Kan bağlarının gücü korkunç oluyor,
Hele araya dostluk da girince.
KRATOS
Peki ama baba buyruğundan çıkmak
Olacak şey mi, daha mı az korkunç sence?
HEPHAİSTOS
Sen hep böyle taş yürekli ve acı sözlüsün.
KRATOS
Vahlanmakla kurtaramazsın onu,
Boşuna sızlanıp yorma kendini.
HEPHAİSTOS
Ah bu olmaz olası sanatım benim!
KRATOS
Ne diye sanatına çatıyorsun?
Olan bitenler senin sanatın yüzünden olmadı ki!
HEPHAİSTOS
Keşke bir başkasının payına düşseydi bu sanat!
KRATOS
Her varlık çoktan bir kaderle yükümlenmiş,
Tanrıların başıdır yalnız yükümlü olmayan:
Zeus'tan başkası özgür değildir.
HEPHAİSTOS
Görüyorum öyle olduğunu; sözüm yok.
KRATOS
Öyleyse vur prangalarını şunun,
Zeus oyalanır görmesin seni.
HEPHAİSTOS
Gören zincirleri de görsün ellerimde,
KRATOS
Geçir şu halkayı koluna ve vur bütün gücünle,
Vur çekicini, çivile şunu kayaya!
HEPHAİSTOS
Al işte! Bitsin bu iş, hem de eksiksiz gediksiz!

KRATOS

Daha güçlü vur, sıkıştır, gevşek yeri kalmasın!
Çözülmez düğümleri çözebilir o.

HEPHAİSTOS

Bir kolu bağlandı işte, ne yapsa çözemez.

KRATOS

Geç öbürüne şimdi, bağla onu da sıkıca, anlasın
Kurnazlığın Zeus'un karşısında aptallık olduğunu.

HEPHAİSTOS

Yalnız o kusur bulabilir yaptığım işte.

KRATOS

Haydi durma, batır şimdi göğsüne
Şu çelik çemberin dişlerini sıkıca.

HEPHAİSTOS

Ah Prometheus, için için yanıyorum çektiklerine!

KRATOS

Hâlâ mı duraksamak, Zeus'un düşmanına acımak?
Sakın ha! Bir gün kendine acırsın sonra.

HEPHAİSTOS

Al gör işte! Gözler dayanır mı bunu görmeye?

KRATOS

Bütün gördüğüm hak ettiğini çekmesi.
Haydi şimdi tunç kuşağı da sar beline!

HEPHAİSTOS

Saracağım ister istemez, buyrukların gereksiz.

KRATOS

Buyururum da, bağırır çağırırım da:
İn şimdi aşağı, ayaklarını bağla zorla.

HEPHAİSTOS

O da oldu işte, hem de hiç zora başvurmadan.

KRATOS

Kullan bütün gücünü, vur şimdi,
Vur ki etine girsin halkalar:
İşini denetleyecek olanın şakası yoktur.

HEPHAİSTOS
Konuşman da suratın kadar çirkin!
KRATOS
Sen dilediğin gibi gevşek yürekli ol,
Bırak ben sertliğim, sarsılmazlığımla kalayım.
HEPHAİSTOS
Gidelim artık: Bağlanmadık yeri kalmadı.
KRATOS
Haydi ne kadar taşkın olabilirsen ol şimdi!
Çal tanrıların hakkını, ver ölümlülere,
Bakalım ne yardımı olacak sana ölümlülerin?
Sana tanrılar yanlışlıkla Prometheus demişler,
Düğümleri çözen demekse adın,
Çöz bakalım şimdi bu çözülmez düğümleri!
(Çıkarlar. Uzun bir sessizlik.)

Parodos
(Prometheus - Koro)

PROMETHEUS
Yüce gökler, tez kanatlı yeller,
Irmakların akıp giden suları,
Denizlerin kıvrım kıvrım sonsuz gülüşleri!
Toprak, varlıkların anası.
Ve sen, Güneş, her şeyi gören koca toparlak!
Sesleniyorum size, gelin görün
Bir tanrıya neler çektiriyor tanrılar!
Görün başıma gelenleri,
Yıllar yılı çekeceklerimi.
Bu çileyi layık gördü bana
Tanrıların başına geçen.
Yazıklar olsun, yazıklar olsun!
Çektiğim çekeceğim acılar
Paralıyor yüreğimi.

Bütün bu işkencelerden sonra
Kurtulacak mıyım bir gün?
Ama neler söylüyorum, her şeyi önceden bilmiyor muydum?
Hepsini biliyordum başıma geleceklerin.
Payıma düşeni gönül ferahlığıyla taşımalıyım,
Kaderin önüne durulmaz, bilmeliyim bunu.
Ama susmak da olmuyor, söylemek de
Bu benim başıma gelenleri.
Evet ben, kara bahtlı ben başımı bu dertlere soktum
İnsanlara iyilik edeyim derken.
Bir gün bir rezene sapı içinde
Çaldım götürdüm insanlara ateşin tohumunu.
Bu tohum bütün sanatların anahtarı oldu,
Bütün yolları açtı insanlara.
Suçum bu işte benim tanrılara karşı,
Bu yüzden zincire vuruldum bu göklerin altında.
Bu da ne? Ne oluyor?
Nedir bu ses? Bu belli belirsiz güzelim koku da ne?
Bir tanrı mı gelen, bir insan mı,
Yarı insan, yarı tanrı yaratıklar mı yoksa?
Çektiklerimi görmeye mi geliyorlar
Dünyanın bir ucundaki bu kayalığa?
Niçin gelmiş olabilirler?
Ah gelin de zincirlere vurulmuş
Mutsuz bir tanrı görün!
Zeus'un düşmanını görün,
İnsanları sevdi diye
Zeus'un sarayındaki bütün tanrıların
Düşman kesildiği tanrıyı görün!
Aman, bak, daha yakın şimdi!
Kuş sesleri mi duyuyorum yanı başımda?
Bir kanat hışırtısı sarıyor havayı:
Bu sinsice geliş korku salıyor içime.

(Kanatlı atların çektiği bir araba
Prometheus'un zincire bağlı olduğu
kayalığa yakın bir yere iner.
İçinde Okeanos kızları vardır.)

KORO

Korkma, korkma!
Gelenler dostların.
Çalakanat ulaştım bu kayalığa,
Babamı zorla razı ettim,
Ve rüzgârlar kaptı getirdi beni.
Demir balyoz gümbürtüleri
Mağaramın dibine kadar geldi.
Utanıp arlanmayı bir yana bıraktım,
Ve yalınayak
Uçageldim bu kanatlı arabayla.

PROMETHEUS

Ah! Ah!
Bereketli Tethys'in çocukları
Okeanos'un kızları,
Uyku bilmez akışıyla
Koca dünyayı dolanıp duran
Okeanos babanın kızları!
Bakın, görün beni perçinleyen zincirleri
Bu uçurumların başına!
Kimsenin kıskanacağı şey değil
Benim burada tuttuğum nöbet.

KORO

Görüyorum Prometheus,
Yaş dolu gözlerimi
Korkular bulandırıyor
Baktıkça bu kayada sana,
İşkence demirleri içinde
Can çekişen bedenine.

Olympos'ta şimdi
Yeni ellere geçti dümen,
Zeus yeni yasalar adına,
Keyfince hüküm sürüyor:
Dev güçleri yok oluyor eski çağların.

PROMETHEUS

Ah keşke yerin altına atsaydı beni
Ölülerin ülkesi Hades'ten de aşağı
Tartaros'un inilmez derinliklerine.
Orada bağlasaydı beni
Çözülmez bağlarla.
Hiçbir tanrı, hiçbir varlık
Görmeseydi beni,
Görüp de sevinmeseydi,
Oysa şimdi,
Zavallı bir oyuncağıyım rüzgârların.
Sevine sevine görecek düşmanlarım
Çektiğim işkenceyi.

KORO

Hangi tanrı buna sevinecek kadar
Taş yürekli olabilir?
Çektiğine kimin içi yanmaz
Zeus'tan başka?
Bir öfkeye kapılmış o,
Yumuşamaz bir kinle
Uranos soyunu ezmek istiyor,
Doyasıya öç almadıkça durmayacak,
Meğerki başkası punduna getirip
Bu ulaşılmaz tahtı elinden ala.

PROMETHEUS

Ama inanın şu diyeceğime:
Ben bu işkence prangaları içinde
Ne kadar küçük düşürülmüş olursam olayım,

Ölümsüz mutluların başı Zeus
Benden yardım istemeye gelecek,
Öğrenmeye can atacak benden
Nereden doğabilecek olduğunu
Tacını tahtını elinden alacak devrimlerin.
İşte o zaman,
Hiçbir şey yumuşatmayacak beni;
Ne baldan tatlı sözlerin büyüsü,
Ne en ağır cezaların korkusu
Bildiğim sırrı söyletmeyecek bana.
Önce bu çözülmez dediği bağları çözmesi,
Sonra ettiği saygısızlığı ödemesi
Gerekir efendimizin.

KORO

Sözünü sakınmıyorsun,
Başına gelen boyun eğdirmiyor
Tersine başkaldırtıyor sana.
Oysa benim yüreğimi bir korku
Ürpertiverdi birden:
Senin geleceğin ürkütüyor beni.
Biter mi?
Nasıl biter bu çilen senin?
Huyu sert, yüreği taştandır
Bu Kronosoğlu'nun.

PROMETHEUS

Bilirim amansız olduğunu,
Yasaları keyfince uyguladığını,
Ama o demin söylediklerim
Rahatını kaçırınca, görürsünüz
Nasıl gevşeyecek yüreği,
Diner o zaman bu azgın öfkesi,
Uzlaşmaya, dost olmaya kalkar benimle,
Kurtuluş sabırsızlığı aşar benimkini.

1. Epeisodion
(Prometheus - Koro)

KORO
Açıkla öyleyse her şeyi, şuna karşılık ver:
Zeus hangi suçundan ötürü düşman oldu sana
Niçin bu korkunç, bu yüz karası duruma soktu seni?
Anlat bize bunu, anlatmak acı gelmezse sana.
PROMETHEUS
Anlatmak acı gelmesine acı gelir bana,
Ama susmak da bir başka türlü acı,
Her türlüsü bir başka bela benim için.
Günün birinde bir öfkedir sardı tanrıları,
Birbirine girdi bütün ölümsüzler,
Kimi der Kronos gitsin, Zeus otursun tahtına,
Kimi Zeus'un hiç başa geçmesini istemez.
Boşuna öğütler verdim o zaman hepsine:
Uranos'la Toprağın oğulları Titanları
Boşuna yatıştırmaya uğraşıp durdum,
Gururlarına kapılıp uzlaşmayı küçümsediler,
Gücün hakkından güçle geliriz sandılar.
Oysa bana anam, Themis ya da Gaia,
Türlü türlü adları olan anam
Kaç kez öngörüşüyle söylemişti bana
Nasıl kazanılır gelecek zamanlar,
Güçle, zorla değil, akılla kazanılır demişti.
Anlattım onlara bunu bütün nedenleriyle.
Dinlemediler beni, yüzüme bakmadılar bile.
Bu durumda yapabileceğim en akıllıca şey
Anamı dinleyip Zeus'tan yana olmaktı.
Ben Zeus'u tutunca, o da beni tuttu.
Ve bugün eğer koca Kronos ve birleşikleri
Tartaros'un derin karanlıklarına girmişse,
Benim bunu gerçekleştiren akıl yoluyla.
İşte tanrıların kralına benim ettiğim hizmet,

Buna karşı aldığım korkunç ödül de bu.
Anlaşılan dostlardan kuşkulanmak
Başa geçenlere özgü bir hastalık,
Ama sizlerin asıl öğrenmek istediği şuydu:
Hangi suçumdan ötürü bu cezayı verdi?
Anlatayım: Zeus, baba tahtına oturur oturmaz
Başladı her tanrıya bir şeref payı vermeye,
Devletinin katlarını önem sırasına koymaya.
Bu arada zavallı ölümlüleri düşünmek
Aklının ucundan bile geçmedi,
Tersine, soylarını ortadan kaldırmak,
Bambaşka, yeni bir soy yaratmak istiyordu.
Bu tasarıya kimse karşı çıkmadı benden başka,
Bir tek ben göze alabildim bunu
Ve kurtardım insanları, önledim
Hades'in karanlıklarında yok olup gitmelerini.
İşte bunun için çekiyorum bugün
Bu çekilmez, bu görmeye dayanılmaz acıları.
İnsanlara acıdım diye bana acımaz oldular.
Çarptırıldığım ceza öylesine insafsız ki
Görülmesi şanını artırmayacak Zeus'un.

KORO

Yüreği taştan, demirden olmalı Prometheus,
Bu çektiğin karşısında duygusuz kalanın.
Ben bu gördüğümü görmüş olmak istemezdim.
Görünce de yüreğim parça parça oldu.

PROMETHEUS

Evet, dost gözleri dayanamaz buna.

KORO

Daha büyük başka suçların olsa gerek.

PROMETHEUS

Evet, ölüm kaygısından da kurtardım ölümlüleri.

KORO

Nasıl bir deva buldun bu derde karşı?

PROMETHEUS
Kör umutlar saldım içlerine.
KORO
Yaman bir destek vermişsin insanlara!
PROMETHEUS
Dahası var: Ateşi armağan ettim onlara.
KORO
Ne, kızıl ateş ölümlülerin eline geçti mi?
PROMETHEUS
Evet, bütün sanatları da öğrenecekler ondan.
KORO
Demek bu suçlarından ötürü Zeus...
PROMETHEUS
Bu amansız işkenceyi reva gördü bana.
KORO
Sonu ne zaman gelecek bu işkencenin?
PROMETHEUS
Zeus'un keyfi ne zaman isterse, o zaman.
KORO
Zeus'un keyfi ister mi? Nasıl ister bunu?
Nasıl bir yanılgıya düştüğünü görmüyor musun?
Nerede yanıldı, yüreğim varmıyor bunu söylemeye,
Söylersem sana da acı gelir. Bırakalım bunu.
Bu işkenceden nasıl kurtulabilirsin, onu düşün.
PROMETHEUS
Başı dertte olmayana kolay gelir
Dertliye akıl öğretmek, yanıldın demek.
Ama ben biliyordum başıma gelecek olanı.
Bile bile, isteye isteye suç işledim.
Buna karşı söyleyecek bir sözüm yok.
İnsanlar uğruna belaya soktum başımı.
Ama düşünemezdim böylesi işkenceler içinde
Çürüyüp gideceğimi kayalar başında,
Bu ıssız, bu sarp yerde tek başıma.

Ama bu hâlime vahlanmayı bırak, in yere de,
Daha neler gelecek başıma onu öğren.
Bil her şeyi başından sonuna kadar.
Gel, yalvarırım gel, acılarımı paylaş benimle.
Bela rüzgârı kimseleri ayırt etmez,
Dört bir yana eserken, bir seni vurur bir beni.

KORO

Çağırdığın bizler Prometheus,
Kendiliğimizden geldik sana.
Hafif ayaklarımla iniyorum işte
Tez kanatlı arabamdan,
Kuşların tertemiz yolu havadan
Bu sarp topraklar üstüne.
Senin bütün dertlerini
Bilmek isterim başından sonuna.

(Prometheus - Okeanos)

(Okeanos kızları yere ayak basarken,
Okeanos yarı aslan, yarı kartal bir kuşun
çektiği arabayla gelir.)

OKEANOS

Sana ulaşmak için Prometheus,
Uzun bir yolculuk ettim.
Yularsız, dizginsiz, isteğime uyan
Bu kuş getirdi beni çevik kanatlarıyla.
Dertlerinle dertlendim, bilesin.
Kan bağları duygusuz bırakamazdı beni,
Ama onlar olmasa da,
Sana duyduğum saygıyı kimselere duymam.
Göreceksin, candan söylüyorum bunu,
Boş övgülerle yaranmak istemiyorum sana.
Haydi, söyle nasıl yardım edebilirim.
Okeanos'tan daha güvenilir bir dostun olduğunu
Söyleyemezsin hiçbir zaman.

PROMETHEUS
Ya, nasıl olur? Sen de mi geldin
Çektiğim acıları görmeye?
Nasıl göze aldın durmaz akar Okeanos'u,
Doğanın sana oyduğu mağaraları bırakıp,
Bu demir doğuran topraklara gelmeyi?
Yoksa başıma geleni yerinde görüp,
Dertlerimi, öfkemi paylaşmaya mı geldin?
Bak gör hâlimi, gör Zeus'un dostunu,
Zeus'un tahta çıkmasına önayak olanı;
Bak bugün neler çektiriyor ona Zeus.

OKEANOS
Görüyorum Prometheus ve bu durumda sana
En yararlı öğüdü vermek istiyorum
Sen akıldan yana ne kadar zengin olsan da:
Kendini bil ve yeni olaylara uyarak
Yeni davranışlar bulmaya çalış.
Çünkü bugün tanrılar arasında
Yeni bir tanrı başa geçmiş bulunuyor.
Böyle acı, böyle ısırgan sözler edersen,
Duyabilir, ne kadar uzak ve yüksekte de olsa,
O zaman sana bu acıları çektiren öfkesi
Yeni öfkesinin yanında çocuk oyuncağı kalır.
Bırak, bahtsız tanrı, bırak kızmayı da,
Bu çektiğinden kurtulmanın yolunu ara.
Bunlar sana beylik sözler gibi gelebilir,
Ama şurası da su götürmez ki Prometheus,
Aşırı bir dilden geldi başına gelenler.
Yine de uslanmış değilsin, diretiyorsun,
Dertlerine dert katmaktan korkmuyorsun.
Benden öğüt dinlersen, dikine gitme,
Belaya karşı yürüme, düşün ki
Çok sert bir tanrı var başımızda,
Keyfinden başka yasa dinlediği de yok.

Ben gidip seni kurtarmaya çalışacağım.
Bu arada sen rahat dur, taşkın sözler etme.
Sen ki o kadar üstün akıllısın,
Dizginsiz dil bela getirir, bilirsin.

PROMETHEUS

Ne mutlu sana, her şeyde payın varken,
Benim kadar ileri gitmişken sen de,
Cezasız belasız kurtuldun bu işten.
İyisi mi bırak, sen karışma artık.
Kaldı ki ne yapsan yumuşatamazsın onu,
Gidip başını derde sokma sen de.

OKEANOS

Kendinden çok başkalarına yarıyor senin aklın:
Sözlerinden değil, olanlardan çıkarıyorum bunu.
Gideceğim, durdurmaya çalışma beni.
Güvenliyim, güvenliyim, Zeus'u yumuşatıp
Kurtaracağım seni bu beladan.

PROMETHEUS

Eksik olma, bu davranışını unutmam,
Dostluğunda cömertsin bana karşı,
Ama uğraşma, boşuna uğraşmış olursun,
Gerçekten uğraşmak niyetindeysen.
Rahatına bak, bu işin dışında kal.
Herkesin başını derde sokmak istemem
Kendim belaya uğradım diye.
Hayır, kardeşim Atlas'ın acısı yeter bana:
Batı karanlığında sırtında taşıyor
Gökle yeri ayıran koca direği.
Kolları nasıl dayanır bu ağır yüke?
Toprağın oğluna da içim yanmıştı:
Nasıl yere serildi, gördüm
Bir zamanlar Kilikya mağaralarında oturan
Coşkun Typhon, o yüz başlı ejderha.
Ayaklanmıştı bütün tanrılara karşı,

Korkunç çeneleri ölüm üfleyerek dört yana
Kızıl şimşekler saçıyordu gözleri,
Açıkça meydan okuyordu Zeus'un gücüne.
Ama iniverdi üstüne Zeus'un amansız oku:
Ateşten soluğuyla havayı yaran yıldırım
Şahlanan mağrur başı çaldı yere.
Yüreğinden vuruldu ve bütün gücü
Gök gürültüsü içinde kül oldu gitti.
Şimdi serilmiş yatıyor gövdesi
Etna'nın kökleri arasına sıkışmış
Dar bir boğazın yanı başında.
Yukarıda, dağın tepesinde Hephaistos
Dövüp duruyor kızıl demirlerini.
Bir gün ateş selleri fışkıracak oradan,
Azgın dişleriyle gidip kemirecekler
Sicilya ovalarının bereketli tarlalarını.
Zeus'un yıldırımıyla kömüre dönmüş Typhon
Dinmek bilmez bir ateş kasırgası içinde
Kızıl oklarla salacak kaynayan öfkesini.
Ama sen toy değilsin, benden öğüt dinlemen gerekmez,
Koru kendini, bilirsin nasıl koruyacağını.
Bana gelince, ben bu çileme katlanacağım
Zeus'un öfkesi gevşeyinceye kadar.

OKEANOS

Anlamıyor musun Prometheus,
Öfke hastalığına iyi gelen sözler vardır.

PROMETHEUS

Yüreğin ne zaman yumuşayacağını bilmek şartıyla.
Kaynayan bir öfkenin üstüne zorla gidilmez.

OKEANOS

Ama ben gitmeyi göze alırsam,
Ne cezası olabilir bunun, söyle bana.

PROMETHEUS

Boşuna uğraşmış, delilik etmiş sayılırsın.

OKEANOS
Bana deli desinler razıyım:
İyilik uğruna deli sayılmak güzel şey!
PROMETHEUS
Bu suç benim suçum olacak yalnız.
OKEANOS
Böyle konuşmakla geri dönmeye zorluyorsun beni.
PROMETHEUS
Bana acıyıp düşman kazanmanı istemem.
OKEANOS
Kim düşman olacak, yeni tahta çıkan kralımız mı?
PROMETHEUS
Evet ta kendisi, onu kızdırmaktan sakın.
OKEANOS
Senin başına gelen bir ders Prometheus.
PROMETHEUS
Haydi git artık, bu tutumunla da kal.
OKEANOS
Sen git demeden gidiyordum zaten:
Dört ayaklı kuşumun kanatları
Özlüyor göklerin dümdüz mavisini,
Can atıyor ağıla girip dinlenmeye.
(Okeanos'un arabası uzaklaşır.
Bir sessizlik, sonra Okeanos kızları
kayalıktaki bir sette toplanırlar.
Koro başlar.)

1. Stasimon
(Koro)

KORO
Kaderine ağlıyorum Prometheus, **Strophe I**
Yürekler acısı kaderine.
Boşanan gözyaşlarım
Akıyor ılık ılık

Körpe yanaklarımdan.
Olacak şey mi bu?
Her dileğini bir yasa bilip
Eski zaman tanrılarını
Dize getirmek istiyor Zeus.

Acı çığlıklar yükseliyor **Antistrophe I**
Dünyanın dört bir yanından,
Prometheus'la kardeşlerinin
Şanlı geçmişlerini anıp
Ağlıyor bütün insanlar,
Buradakiler de, kutsal Asya'dakiler de,
İnim inim acılarını
Paylaşıyor ölümlüler.

Ağlıyor Kolkhis kızları da, **Strophe II**
O yiğit Amazonlar,
Durgun Maiotis'in çevresinde,
Dünyanın sınırlarında
Yığın yığın yaşayan İskitler de.

Arabistan'ın seçkin yiğitleri, **Antistrophe II**
Kafkaslarda, sarp kayalıklarda
Ulaşılmaz kalelerde oturanlar,
Keskin kargıları pırıl pırıl,
Yaman savaş erleri!

[Daha önce de görmüştüm bir başka tanrıyı, **Strophe III***
Bir başka titanı, kopmaz bağlarla bağlanmış,
Acı içinde kıvranırken sürekli.
Güçlülerin güçlüsü Atlas'tı o,
İnliyordu sırtında taşırken gökkubbeyi.]

---

* A. Erhat - S. Eyüboğlu çevirisinde sıra noktalarla geçilen Strophe III bu basıma tarafımızdan eklenmiştir. (ed.n.)

Antistrophe III

Boğuk boğuk iniltilerle
Dalgalar düşüyor dalgalar üstüne.
Uğultular geliyor denizlerden,
Yankılanıyor yerin ta dibinde
Hades'in karanlıkları,
Ve kutsal suları ırmakların
Çağlayıp akıyor dertli dertli.
(Uzun bir sessizlik.)

2. Epeisodion
(Prometheus - Koro)

PROMETHEUS
Kibirimden, gururumdan susuyorum sanmayın:
Kendimi bu hâllere düşmüş gördükçe,
Bir düşünce kemirip duruyor içimi:
Ben değil miyim bu yeni tanrılara
Bütün üstünlüklerini kazandıran?
Ama bu konuda susuyorum,
Neler söyleyeceğimi biliyorsunuz.
Buna karşılık, dinleyin ne kadar düşkündü ölümlüler,
Ve ben bu ağızsız dilsiz, çocuksu varlıklara
Nasıl verdim aklı, düşünceyi,
Anlatayım bunu, insanları küçültmek için değil,
Onlara ne büyük iyilikler ettiğimi göstermek için.
Önceleri insanlar görmeden bakıyor,
Dinlediklerini anlamıyorlardı,
Uzun ömürleri boyunca düş görüntüleri gibi
Düzensiz, gelişigüzel yaşıyorlardı.
Bilmiyorlardı duvar örmesini.
İçine gün ışığı giren evler yapmasını,
Ağacı kullanmasını bilmiyorlardı.
Yerin altında, karanlık mağaralarda
Karınca sürüleri gibi yaşıyorlardı.

Ne kışın geleceği belliydi onlar için.
Ne çiçekli baharın, ne bereketli yazın.
Bilinç yoktu hiçbir yaptıklarında
Ben gösterinceye kadar onlara yıldızların
Doğuş batışlarını kestirmenin yolunu.
Sonra sayı bilgisini verdim onlara,
Bu kaynak bilgiyi onlar için ben bulup çıkardım.
Sonra harf dizilerine geldi sıra,
O diziler ki belleğidir her şeyin,
Anasıdır bilimlerin ve sanatların.
Hayvanlara da ilk boyunduruk vuran ben oldum
Ölümlüleri kurtarmak için kaba işlerden;
Atları dizginleyip arabalara koştum,
Zenginlerin şanını artıran arabalara.
Denizler aşan gemilerin bez kanatlarını
Bulan da benim, başkası değil.
Evet, ölümlüler için neler bulmuşken,
Bugün zavallı ben, bulamıyorum yolunu
Kendi başımı dertten kurtarmanın.

KORO

Olmayacak dertler açtı başına
Aklın, yolunu şaşırttı sana:
Şimdi hasta düşmüş bir hekim gibi
Kendi derdine deva bulamıyorsun.

PROMETHEUS

Dahası var, dinledikçe şaşıracaksın:
Ne bilimler, ne sanatlar daha çıkardım!
En önemlilerinden biri de şu:
İnsanlar hasta düştükleri zaman
Ölüp gidiyorlardı devasızlık yüzünden;
Ne yiyecekleri şeyi biliyorlardı
Ne içecekleri, ne de sürünecekleri şeyi.
Ben öğrettim onlara otları birbirine karıştırıp
Bütün hastalıklara karşı ilaçlar,

Cana can katan merhemler yapmasını.
Kâhinlik sanatının bin bir yolunu buldum.
Ben oldum ilkin düşler arasında
Hangilerinin yarın gerçek olacağını bilen.
Ben oldum insanlara ilk öğreten
Duyulan seslerde, yol rastlantılarında
Olacakların belirtisini görmeyi.
Belirttim açıkça yırtıcı kuş uçuşlarının
Ne zaman uğurlu, ne zaman uğursuz olacaklarını.
Hepsinin huylarını, dostluklarını, düşmanlıklarını,
Hangilerinin bir arada uçtuklarını.
Ve hayvan bağırsaklarının nasıl,
Hangi kayganlıkları, hangi renkleriyle
Safra kesesinin ve karaciğer bölümlerinin
Hangi biçimleri ve görünüşleriyle
Tanrıların hoşuna gideceğini.
Hayvanların butlarını, bacaklarını, sırtlarını
Yağlara sardırıp yaktırdım.
Ölümlüleri erdirmek için
Kâhinlik sanatının karanlık sırlarına.
Açıkladım insanlara alevlerin
Dumanlara bürülü kalmış anlamlarını.
Kim yaptı bütün bunları? Ben yaptım.
Ya toprağın insanlardan sakladığı hazineler?
Tunç, demir, gümüş, altın ve bütün madenler,
Kim buldum diyebilir bunları benden önce?
Hiç kimse, yalan söyler kim buldum derse.
Uzun sözün kısası şunu bilmiş ol:
Bütün sanatları Prometheus verdi insanlara.

KORO

İnsanları korumakla ölçüyü kaçırıp
Kendi başına gelenleri küçümseme.
Ben umutluyum, bir gün kurtulup bu zincirlerden
Zeus kadar güçlü olacaksın yeniden.

PROMETHEUS
Hayır, her işi bitiren Kader
O günleri bana göstermekten uzak henüz:
Sonsuz acılar, kahırlar bekliyor beni.
Bu zincirlerden kurtulacağım günden önce,
Olacağın karşısında ne hüner göstersem boş.
KORO
Olacağı yöneten kim?
PROMETHEUS
Üç Moira'lar ve unutmak bilmez Erinys'ler.
KORO
Zeus onlar kadar güçlü değil mi?
PROMETHEUS
O da olacağın elinden kurtulamaz.
KORO
Zeus'un kaderi hep başımızda olmak değil mi?
PROMETHEUS
Orasını kurcalama, bilmen doğru olmaz.
KORO
Demek yüce bir sır bu, saklıyorsun benden.
PROMETHEUS
Başka konulara geç, sırası değil henüz
Bu sırrı açıklamanın, çok gizli kalmalı.
Ancak bu sırrı saklayarak kurtulabilirim
Bu zincirlerden, bu yüz karası işkenceden.

2. Stasimon
(Koro - Prometheus - İo)

KORO
Aman, Zeus karşı durmasın, Strophe I
Karşı durmasın dileğime
Dünyaları yöneten Zeus!
Kutsal şölenler kurayım hemen,
Kurbanlar keseyim tanrılara

Okeanos babamızın
Durmaz akarsuları başında.
Kötü söz çıkmasın dilimden,
Hiç sarsılmasın bu inancım,
Hep kalsın içimde.

Ne tatlı şeydir uzun uzun yaşamak **Antistrophe I**
Cana can katan umutlar içinde,
Sevinçten pırıl pırıl bir yürekle.
Ama bir ürperme veriyor içime
Seni bu sonsuz acılar içinde görmek.
İnsanları korumada çok ileri gittin,
Zeus'tan korkmadın, dikbaşlılık ettin Prometheus.

Bak dost, iyilik ettin de ne iyilik gördün, **Strophe II**
Ölümlülerin ne yardımı oldu sana?
Görmüyor musun ki kör insan soyu
Düşlere benzer güçsüzlüğü içinde
Eli kolu bağlı yaşıyor.
Hiçbir ölümlü kuramaz
Zeus'un kurduğu düzeni.

Bu çektiklerin gösteriyor Prometheus, **Antistrophe II**
Söylediğimin doğruluğunu.
Bu koro çok başka türlü bir koroyu
Getiriyor şimdi aklıma.
Neydi o düğün ezgilerim
Sen yıkanıp gerdeğe girerken:
Kız kardeşim Hesione'yi zengin çeyizlerle
Razı etmiştin eşin olmaya.

(İo girer. Alnında iki inek boynuzu vardır.)

İO

Burası neresi? Kim bunlar?
Kimi çakmışlar kayaya böyle
Acı rüzgârlara karşı?

Hangi suçunu ödüyorsun
Can çekişerek buralarda?
Söyle, dünyanın neresine sürükledi
Kara bahtım beni, zavallı beni?
Ah! Aman!
O sinek yakıyor canımı gene,
Toprağın oğlu Argos hortladı gene.
Aman, uzaklaştır onu Toprak!
Korkuyorum gördükçe karşımda
O bin gözlü çobanı.
Bak geliyor işte bana doğru
Sinsi bakışlarıyla.
Ölüsü bile durmuyor toprakta,
Çıkıp geliyor cehennemin dibinden
Kovalamak için ben zavallıyı,
Aç susuz süründürmek için beni
Denizleri saran kumsallarda.

Uyku veren ezgiler yükseliyor **Strophe**
Balmumuyla sarılı kamışlardan.
Eyvahlar olsun, eyvahlar olsun!
Hangi uzak gurbetlerde
Dolaştırıyor kaderim beni!
Ah Kronosoğlu, ne suçumu gördün de,
Ah, ah, ne suçumu gördün de,
Bu hâllere soktun beni?
Çılgınlar gibi koşturuyorsun beni
Amansız bir sineği takıp peşime.
Yak beni yıldırımlarınla,
Yerin dibine sok beni,
Deniz ejderhalarına yedir beni,
Ama esirgeme benden, yüce tanrı,
Senden yalvara yakara dilediğimi.
Bittim tükendim dolaşıp durmaktan.
Nerede, nasıl bitecek bu sürünmelerim?

Duymuyor musun sesini, duymuyor musun
İnek boynuzları taktığın kızın?
PROMETHEUS
Nasıl duyulmaz sesi, nasıl duyulmaz
Azgın sineğin önünde kaçan kızın,
Zeus'un yüreğini tutuşturan İnakhos kızının?
Hera'nın kini düşmüş ardına bugün,
Öldüresiye kovalıyor seni dünyada.
İO
Nereden öğrendin bu adı? **Antistrophe**
Babamın adını nereden öğrendin?
Söyle ben bahtsıza kimsin sen,
Bu zavallı hâlinle nasıl bilirsin
Benim başıma gelenlerin doğrusunu?
Evet, tanrıların belası beni yakan,
İğneler batırıp etime
Beni deliler gibi dolaştıran.
Koşup duruyorum azgın sıçrayışlarla
Açlıktan kudurmanın utancı içinde.
Hera'nın kini bırakmıyor peşimi.
Ah, bahtsızlar arasında hangi bahtsız
Katlanmıştır bu benim katlandıklarıma?
Haydi açıkça söyle bana
Daha ne çileler bekliyor beni?
Bu belanın bir çaresi, bir devası var mı,
Var mı, söyle bana biliyorsan,
Söyle, bir yol göster bu yitik kıza.

3. Epeisodion
(Prometheus - İo - Koro)

PROMETHEUS
Öğrenmek istediğini söyleyeceğim
Apaçık, dolambaçsız, dosdoğru,
Dostlarla öyle konuşmak gerekir,

Prometheus'tur karşında gördüğün,
Ölümlülere ateşi veren Prometheus.

İO

Ey insanların güçlü yardımcısı,
Mutsuz Prometheus, nedir bu başına gelen?

PROMETHEUS

Az önce anlattım bitirdim
Başıma gelenlerin acı öyküsünü.

İO

Dileğimi yerine getirmeyeceksin demek.

PROMETHEUS

Nedir dileğin? Her şeyi öğrenebilirsin benden.

İO

Söyle, kim bu kayaya bağladı seni?

PROMETHEUS

Zeus'un buyruğu ve Hephaistos'un eli.

İO

Hangi suçlarının cezası bu çektiğin?

PROMETHEUS

Söylediklerim bunu anlamana yeter.

İO

Anladım peki, söyle bana öyleyse,
Ne kadar sürecek benim sürünmelerim?
Ne zaman bitecek ben bahtsızın çilesi?

PROMETHEUS

Bunu bilmektense bilmemek daha iyi.

İO

Er geç başıma gelecekleri
Boşuna saklama benden.

PROMETHEUS

Ben hiç de cimri değilim
Bildiklerimi söylemekte.

İO

Öyleyse ne diye kaçıyorsun
Bana her şeyi söylemekten?

PROMETHEUS

Kötü bir niyetle kaçmıyorum,
Yüreğini sarsmaktan korkuyorum.

İO

Benim istemediğim kadar
Yumuşak davranma bana.

PROMETHEUS

Madem öyle istiyorsun,
Söylerim ben de: Dinle.

KORO

Hayır, şimdi değil, benim isteğime de yer ver:
Önce İo'ya soralım, anlatsın derdini,
Dinleyelim bugüne dek başına gelenleri,
Gelecekleri sonra öğrenir senden.

PROMETHEUS

Haydi İo, bunların dediklerini yap,
Çünkü babanın kız kardeşleridir onlar.
Ağlamak, dertlerini sayıp dökmek
Dinleyenlerin gözyaşları neden olsa da,
Ona verilecek zamana değer.

İO

İstiyorsunuz madem, hayır diyemem:
Açıkça anlatayım her şeyi size,
Ama doğrusu, anlatmaya utanıyorum da
Tanrısal bir kasırganın nasıl
Allak bullak edip ben zavallıyı,
Varlığıma yeni bir biçim verdiğini!
Geceler gecesi yapayalnızken odamda
Şöyle sözler duyuyordum düşlerimde:
"Ey mutlu genç kız, niçin yalnızsın
Erkeklerin en yücesi özlerken seni?
Zeus yanıp tutuşuyor senin için,
Aphrodite'nin gerdeğine girmek istiyor seninle.
Zeus'un isteğine karşı koyma sakın,

Kalk git Lerna'nın yeşil çayırlarına,
Babanın koyun, sığır otlaklarına,
Git ki Zeus görsün orada seni,
Doysun seni görmeye Zeus'un gözü."
Ah! Hep böylesi düşler gördüm geceleri,
Ve bir gün canımı dişime takıp
Söyledim babama ne düşler gördüğümü.
O zaman babam Pytho'ya, Dodona'ya,
Adam üstüne adam yolladı öğrenmek için
Tanrılar ne istiyor, ne istemiyor diye.
Ama gönderdiği adamlar dönünce
Karışık, karmakarışık sözler ediyorlardı.
Sonunda günün birinde
Anlaşılır bir söz geldi İnakhos'a,
Bu söz açıkça diyordu ki babama:
At kızını evinden, yurdundan dışarı,
Gitsin, tanrılara bir kurbanlık gibi,
Dolaşıp dursun dünyanın dört bir yanına,
Yoksa Zeus yıldırımlarıyla
Çarpıp yok edecek senin soyunu.
Apollon'dan gelen bu sözleri duyunca babam,
Kovdu beni, attı evinden dışarı.
Kendi için de, benim için de kötü bir şeydi bu,
Ama ne yapsın, Zeus'tu onu zorlayan.
Bir anda değişiverdi içim dışım,
Birden şu boynuzlar çıktı başımdan,
Keskin dişli bir sinek de ısırınca beni,
Çılgınca bir atılışla fırladım gittim
Kerkhne'nin, Lerna'nın tatlı sularına doğru.
Argos adında birini taktılar peşime.
Bu, Toprağın oğlu asık suratlı çoban
Adım adım izliyordu beni,
Sayısız gözlerini dikerek üstüme.
Beklenmedik bir anda can verdi bu çoban,

Bense hep o belalı iğnenin zoruyla
Bu topraktan o toprağa koştum durdum.
Öğrendin işte başıma gelenleri.
Daha ne çilem varsa dolduracak
Acı bana da söyle açıkça,
Beni yalanlarla avutmaya kalkmadan.
En büyük kötülük aldanmadır bence.

KORO
Aman aman, yeter sus, yeter,
Bu bela düşmanlar başına!
Bu duyduklarına inanmıyor,
İnanmak istemiyor kulaklarım.
Acı, belalı, korkunç bir kader bu!
Görülmesi de, duyulması da yürekler acısı!
İki iğneli bir sinek gibi yakıyor içimi.
Ah Kader, Kader!
Nedir bu çektikleri İo'nun!

PROMETHEUS
Dur hele, acele etme o kadar
Vahlanıp korkulara kapılmakta.
Dur bakalım neye varıyor
Bütün bu belaların sonu.

KORO
Söyle bitsin, öğrensin her şeyi,
Hastaya hoş gelir açıkça bilmek
Başına neler, neler daha geleceğini.

PROMETHEUS
Dilediğiniz yerine geldi, çektiklerini
Kendisi söylesin dediniz, söyledi.
Şimdi sonrasını dinleyin benden:
Bakalım Hera yüzünden bu genç kız
Daha neler, neler daha çekecek.
Ey sen, İnakhos'un dünyaya getirdiği kız,
İyi dinle sana söyleyeceklerimi

Bilmek istiyorsan nereye varacak yolun.
Şimdi sen buradan yola çıkınca,
Gündoğusuna doğru git önce,
Çift sürülmemiş ovalardan geç,
Göçebe İskitlerin ülkesine kadar git,
Onlar ki sazdan evlerde otururlar
Güzelim tekerlekler üstünde.
Ve uzak hedefleri vuran
Yaylar taşırlar omuzlarında.
Sakın yaklaşayım deme onlara,
Denizden yana yürü bu ülkenin çevresinde.
Sol yanında Khalyb'ler olacak,
Demiri işleyen Khalyb'ler.
Aman onlardan sakın kendini
Yırtıcı yaratıklardır onlar,
Yabancılar yanaşamaz yanlarına.
Böylece Hybristes ırmağına varacaksın,
Adı üstünde: Taşkın bir ırmaktır o.
Geçeyim deme, kolay geçilmez.
Yürü Kafkas dağına doğru,
O bütün dağların en yükseğine,
Onun yamaçlarından alır kaynağını
Hybristes'in azgın suları.
Yıldızlara yakın tepeleri aş,
Ve güneye doğru inen yolu tut.
Orada Amazonlar ordusunu göreceksin,
Thermodon üstünde Themiskyra'yı kuracaklar,
O kıyılarda ki Salmydessos denize doğru
Uzatır kayalarını bir çene gibi,
Yutmak için gemileri, denizcileri.
Amazonlar yol gösterir sana seve seve.
Kimmer'lerin berzahına varacaksın böylece,
Bir büyük gölün daracık kıyılarında.
Oradan ayrılırken hiç korkusuz

Maiotis boğazını geç, git yoluna.
Oradan geçişini insanlar anacak;
Boğaz Bosporos adını alacak senden ötürü.
Oradan sonra Avrupa'yı bırakıp
Asya topraklarına ayak basacaksın.
Görüyor musunuz ne sert davranıyor
Tanrılar tanrısı her yerde her zaman?
Yatağını özlediği bu ölümlü kızı
Sürüm sürüm süründürüyor koca tanrı.
Zalim bir erkeğe düştün zavallı kız,
Çünkü benim bütün bu söylediklerim
Çekeceklerinin başlangıcı bile değil.

İO

Ah belalı başım, bahtsız başım!

PROMETHEUS

Ağlamaya sızlamaya başladın gene,
Daha kötüsünü öğrenince ne yapacaksın?

KORO

Daha ne kaldı söyleyeceğin?

PROMETHEUS

Bir deniz, dalgalı bir bela denizi!

İO

Ne diye yaşıyorum öyleyse,
Niçin atmıyorum kendimi bu kayadan?
Bir düşer kurtulurum bütün dertlerden.
Her gün korka korka acı çekmektense
Bir anda ölüp gitmek daha iyi.

PROMETHEUS

Benim acılarıma hiç katlanamazdın demek!
Kader ölmeme de izin vermiyor,
Yalnız ölüm kurtarabilirdi beni,
Oysa çektiğim işkencelerin sonu yok
Zeus tahtından düşmedikçe.

İO

Zeus tahtından düşebilir mi bir gün?

PROMETHEUS

Çok mu sevinirdin böyle bir şey olsa?

İO

Elbette, onun yüzünden değil mi bu çektiklerim?

PROMETHEUS

Peki öğren öyleyse, bu olacak bir gün.

İO

Kim alabilir onun gücünü elinden?

PROMETHEUS

Kendi kendisi ve olmayacak istekleri.

İO

Nasıl? Anlat bana bir sakınca yoksa.

PROMETHEUS

Evlenip pişman olacak evlendiğine.

İO

Ölümlü mü ölümsüz mü alacağı kadın?
Onu da söyle söylenebilirse.

PROMETHEUS

Ne diye sorarsın? Söylenemez bu.

İO

Karısı mı tahtından atacak onu?

PROMETHEUS

Babasından güçlü bir oğul doğurarak.

İO

Kaderi değiştirmenin yolunu bulamaz mı?

PROMETHEUS

Bulamaz, Prometheus zincirli kaldıkça.

İO

Zeus istemedikçe, kim çözebilir
Senin zincirlerini?

PROMETHEUS

Senden doğacak olan biri.

İO

Ne? Benim bir oğlum mu kurtaracak seni?

PROMETHEUS
On kuşak sonra üçüncüsü.
İO
Anlaşılır gibi değil bu söylediğin.
PROMETHEUS
Fazla kurcalama başına gelecekleri.
İO
Bana bir müjde verip elimden alma.
PROMETHEUS
İki şeyden birini bildireceğim sana.
İO
Hangi iki şey? Koy önüme de seçeyim.
PROMETHEUS
Peki, koyuyorum işte önüne, seç:
Daha neler çekeceğini mi söyleyeyim,
Yoksa beni kimin kurtaracağını mı?
KORO
Bu iki bağıştan biri onun olsun,
Ötekini de benden esirgeme.
Çok görme bize bu dilekleri:
İo'ya çilesinin sonunu anlat.
Benim dileğim de senin kurtarıcını bilmek.
PROMETHEUS
Böyle candan istiyorsunuz madem,
Hiçbir şeyi saklamayacağım sizden.
Peki, önce sana söyleyeyim İo,
Daha ne belalı yollar aşacağını.
Bunları iyice yaz kafanın duvarına:
Dünyanın sınırındaki ırmağı geçince,
Güneşin ilk ışık adımlarına doğru...
Aşınca uğultularını denizin,
Gorgon'lar ülkesi Kisthene'ye geleceksin,
Phorkys'in kızları oturur orada,

Kuğu gövdeli üç kutsal bakire,
Onlar ki gözleri bir tektir, dişleri bir tek,
Onlar ki ne güneş görmüştür yüzlerini,
Ne de doğan ayları gecelerin.
Üç kız kardeş vardır onların yanında
Ejderha kanatlı Gorgon'lar,
O, insanları korkudan korkuya salan,
Görenlerin soluğunu kesen Gorgon'lar.
Bunu şimdiden öğrenmiş ol benden.
Ama bir başka tehlike var, onu da bil:
Zeus'un köpeklerinden koru kendini,
O havlamaz, uzun gagalı, kanatlı köpeklerden.
Atlı Arimaspos ordularından da sakın:
Bu tek gözlü devler, sularında altın akan
Pluton ırmağının kıyılarında otururlar.
Hiç yaklaşayım deme bunlara.
Uzak bir ülkeye varacaksın sonunda,
Kara derili insanlar oturur orada,
Güneşin sularına yakın, Aithiops kıyısında,
Bu kıyıdan çağlayana kadar git,
Orada Byblos dağlarının başından
Kutsal sağlık suları akar Nil'in.
Bu sular üç kenarlı bir toprağa getirecek seni,
Kaderin seçtiği yer orasıdır işte
Sen İo ve çocuklarının yurt kurması için.
Anlaşılmadık bir yanı varsa söylediklerimin,
Sor, bir daha söyleyeyim, iyice öğren:
Bol bol vaktim var burada benim nasıl olsa.

KORO

Söylenmedik ya da unutulmuş ne varsa
Söyle hepsini bu belalı yolculuk üstüne.
Bitirdiysen, bizim dilediğimizi yerine getir.
Unutmadın değil mi, bizim dileğimizi?

PROMETHEUS

Her şeyi öğrendi yolculuğu üstüne.
Boş sözler etmediğimi bilmesi için
Buraya gelmeden neler çektiğini de söyleyeyim;
Böylece inanır sözlerimin doğruluğuna.
Olan biten her şeyi bir yana bırakıp
Son dolaştığın yerlere geliyorum:
Molossa ovasına, Dodona yamacına geldin,
Thesprot Zeus'unun kehanet yurdudur orası,
Konuşan meşeleri aklı durdurur.
Seninle de konuştular açıkça:
Zeus'un şanlı karısı olacağını söylediler.
Bütün bunları unutmadın elbet,
Sinek ısırınca nasıl atıldın kıyı yolundan
Rhea'nın uçsuz bucaksız körfezine doğru!
Oradan kasırgalar gibi döndün geri;
Ama bil ki o gittiğin körfeze
İo körfezi denecek gelecek çağlarda,
Böylece geçişini anacak bütün ölümlüler.
İşte bununla anlatmış oluyorum sana
Görünenden ötesini gören bir gözüm olduğunu.
Geri kalanları sizler de duyun öğrenin onunla.
Demin anlattıklarıma dönüyorum şimdi:
O ülkede, karanın bittiği yerde,
Nil'in tam ağzında, bir set üstünde
Kanobos adında bir şehir vardır.
Zeus orada akıl sağlığını geri verecek
Barışçı elinin bir dokunuşuyla
Doğuracağın çocuğun adı Kara Epaphos olacak
Zeus'un bir dokunuşuyla doğacağı için.
İşte o toplayacak ürünlerini
Taşkın Nil'in suladığı toprakların.
Ondan sonraki beşinci kuşaktan elli kız
Argos'a istemeye istemeye dönecekler

Yakınlarıyla evlenmekten kurtulmak için.
Arzudan gözleri kararmış amca oğulları
Güvercinlere saldıran çaylaklar gibi,
Yasak gerdeklerin avcıları gibi,
Koşup gelecekler onların ardından.
Ama tanrı hoş görmeyecek birleşmelerini.
Pelasgos topraklarında kalacak ölüleri.
Karanlıkta pusu kuran kadın yüzlü cinayet
Hakkından gelecek hepsinin bir gece:
Her gelin öldürecek bir güveyi,
Kızıl kanlara boyanacak hançerleri
Böylesi gelin güveylik düşman başına!
Bir tek gelin yalnız, ana olmak hevesiyle
Gevşeyip öldürmeyecek eşini,
İkisi de kötü yollardan birini seçecek,
Katil olacağıma kahpe olurum diyecek.
Ve işte ondan doğacak Argos'ta bir kral soyu.
Çok uzun sürer bütün bunları anlatması,
Şunu bil ki yalnız, bu soydan gelecek.
Beni kurtaracak olan şanlı yiğit.
Bu geleceği anam açıkladı bana,
Eski Titanların kız kardeşi Themis.
Ama nasıl gerçekleşecek bütün bunlar
Uzun sürer anlatması, işine de yaramaz.

3. Stasimon
(İo - Koro)

İO

Ay ay ay, aman aman!
Titremeler girdi içime birden!
Allak bullak oluyor kafam,
Kızgın demir gibi yakıyor beni sinek.
Ürkek yüreğim tepiniyor içimde,

Gözlerim fırlayacak sanki yuvalarından.
Bir azgınlık çileden çıkarıyor beni,
Dilim benim dilim olmaktan çıkıyor,
Karanlık düşünceler çarpışıyor kafamda,
Yükselen dalgalarıyla bir çılgınlık...
(İo çılgınca kaçıp gider.)

KORO

Ah! Bilge, gerçek bir bilgeymiş **Strophe I**
Şunu ilk düşünüp dile getiren:
Dengin dengini bulmasıdır
En büyük mutluluk dünyada.
Emeğiyle yaşayan insan
Evlenmeye kalkmayacak
Paralı, soylu kişilerle.

Ah! Hiçbir zaman, hiçbir zaman **Antistrophe I**
Gelin görmeyin beni sakın
Yüce Zeus'un yatağında!
Gökten inme olmasın kocam.
Ürperiyorum İo'yu gördükçe,
Erkeklere yüz vermeyen bu kız
Hera yüzünden neler çekiyor,
Nasıl sürünüyor sürüm sürüm!

Ne olursa olsun da kocam **Strophe II**
Benden üstün kişi olmasın!
Gözlerinden kaçılmayan tanrılar
Sevgiyle bakmasınlar sakın bana!

Öyle bir savaş ki bu savaşılmaz, **Antistrophe II**
Öyle bir yol ki ucu bulunmaz.
İnsan nasıl çıkabilir işin içinden,
Nasıl karşı koyar
Zeus'un isteğine?

4. Epeisodion
(Prometheus - Koro)

PROMETHEUS
Görürsünüz bir gün gelecek, Zeus
Ne kadar sert de olsa yumuşayacak,
Çünkü girmeye hazırlandığı yatak
Gücünden, tahtından edip yıkacak onu.
Böylece tam yerine gelmiş olacak
Babası Kronos'un ettiği lanet,
Bunca zaman oturduğu tahttan düşerken.
Bu beladan kurtulmanın yolunu
Hiçbir tanrı gösteremez ona benden başka:
Yalnız benim, olacağı ve çaresini bilen.
Varsın şimdi otursun korkusuzca tahtında
Gökleri dolduran gümbürtülerine güvenerek,
Ateş soluyan okunu sallayıp ellerinde.
Bunların hiçbiri önleyemez düşmesini
Şerefini yitirmenin dayanılmaz acısına.
Öyle güçlü bir düşman hazırlıyor ki kendisine!
Savaşılması zor yaman bir yaratık bu,
Bulacağı ateş yıldırımdan zorludur,
Gök gürültüsünü bastırır gümbürtüsü.
Yerleri sarsan deniz belası.
Poseidon'un üç dişli kargısı bile,
Paramparça olacak o düşmanın önünde.
Zeus bu belaya çattığı gün anlayacak
Kralla köle arasındaki ayrılığı.
KORO
Kehanet değil, senin özlemin bunlar.
PROMETHEUS
Olacağı söylüyorum, özlemim de bu.
KORO
Zeus başkasının buyruğuna mı girecek?

PROMETHEUS
    Benimkilerden ağır olacak zincirleri.
KORO
    Böyle sözler etmekten korkmuyor musun?
PROMETHEUS
    İstese de ölemeyen neden korkabilir?
KORO
    Sana daha ağır işkenceler edebilir.
PROMETHEUS
    Buyursun, her şeyi göze aldım.
KORO
    Bilgeler kaçınılmazın önünde eğilir.
PROMETHEUS
    Sen tapın, yalvar, yaltaklan günün efendisine!
    Zeus hiç ama hiç umurumda değil benim.
    Elindeyken ne isterse yapsın, assın kessin:
    Uzun sürmeyecek çünkü göklerde saltanatı.
    Ama bakın, Zeus'un habercisi karşımda,
    Genç efendimizin uşağı gelmiş,
    Yeni şeyler öğreneceğiz besbelli.
        (Kanatlı sandallarıyla uçagelen Hermes,
        Prometheus'un yanı başına konar).

(Prometheus - Hermes)

HERMES
    Sana geldim, sana, bilgiçler bilgici,
    Acılar acısı laf eden tanrı düşmanı,
    Ölümsüzlerin hakkını ölümlülere veren
    Seni ateş hırsızı seni, dinle!
    Babam açık açık konuşmanı buyuruyor sana:
    Nedir bu korkuluk yaptığın evlenme,
    Kimmiş onu tahtından atacak olan?
    Bu kez artık gizli kapaklı konuşma yok,

Her şeye belli adını vererek konuş.
Yeniden buralara getirme beni Prometheus.
Görüyorsun işte, bu tuttuğun yol değil,
Bu değil Zeus'u yumuşatmanın yolu.

PROMETHEUS

Al sana bir sürü parlak, yuvarlak söz!
Tanrı uşağı dediğin böyle konuşmalı.
Siz yeniler yeni bir yönetim kurdunuz,
Kalenize dertler giremez sanıyorsunuz;
Ama ben iki kral gördüm
O kaleden sürülmüş, kapı dışarı edilmiş,
Üçüncüsü ki efendisidir bugünkü dünyanın
Bu gözlerim görecek onun da
En büyük utançla kovulduğunu.
Hey, sen ne sandın? Ben korkacak biri miyim?
Yeni tanrılara baş eğecek göz var mı bende?
Yok, hem de nasıl yok, hiç yok!
Onun için sen git, yürü git geldiğin yere,
Hiçbir soruna karşılık alamazsın benden.

HERMES

İşte sen hep bu inadın yüzünden
Bu bela kayalarına oturttun gemini.

PROMETHEUS

Bil ki senin köleliğinle değişmem
Başıma gelen belalar belasını.

HERMES

Demek şu kayanın kölesi olmak daha iyi
Zeus babanın sadık habercisi olmaktan?

PROMETHEUS

Beni hor görenleri ben de hor görürüm.

HERMES

Başına gelenden hoşlanır gibisin.

PROMETHEUS

Hoşlanmak ha? Düşmanlarım hoşlanır bundan,
Sen de onlardan birisin Hermes.

HERMES

Beni de mi suçlu görüyorsun bu işte?

PROMETHEUS

Açıkçası bütün tanrılara düşmanım ben:
İyilik ettim kötülük gördüm hepsinden.

HERMES

Anlıyorum, sayıklıyorsun sen:
Hastalığın pek ağır olsa gerek.

PROMETHEUS

Evet hastayım, hasta olmak gerekirse
Düşmanlarını düşman bilmek için.

HERMES

Muradına ersen, baş belası olurdun.

PROMETHEUS

Eremedim, yazıklar olsun!

HERMES

İşte Zeus'un bilmediği bir söz bu!

PROMETHEUS

Zaman her şeyi öğretir sonunda.

HERMES

Ama senin aklını başına getirmedi zaman.

PROMETHEUS

Doğru, yoksa bir uşakla konuşur muydum?

HERMES

Anlaşılan hiç niyetin yok
Babamın isteğini yerine getirmeye.

PROMETHEUS

Getirmez olur muyum! Bunca şükran borcumu
Ödemek zorundayım kendilerine!

HERMES

Bir çocukla eğlenir gibisin benimle.

PROMETHEUS

Çocuk, çocuktan da saf değil misin
Benden bir şey öğreneceğini sanıyorsan?

Dilediği kötülüğe, kurnazlığa başvursun
Zeus söyletemez bana istediğini
Bu utanç zincirlerini çözmeden önce.
Salsın üstüme kavuran alevini,
Ak kanatlı karlara boğsun Zeus;
Depremlerin yer altı gümbürtüleriyle
Afallatsın, allak bullak etsin dünyayı
Hiçbir şey söyletemez bana adını
Onu tahtından atacak olanın!

HERMES
Böyle konuşmak ne işine yarar, bir düşün.

PROMETHEUS
Her şey düşünüldü, görüşüldü çoktan.

HERMES
Uslan zavallı deli, uslan da artık
Bela karşısında daha doğru kullan aklını.

PROMETHEUS
Yorma beni, vaktini yitirme boşuna
Dalgalara ders vermek ister gibi.
Hiç aklına getirme ki günün birinde
Ürküp Zeus'un fermanlarından,
Bir kadın yüreğine döner yüreğim,
Açıp ellerimi havaya kadınlar gibi,
Yalvarırım en iğrendiğim varlığa
Çözsün diye kölelik zincirlerimi.
Olmayacak şeylerin en olmayacağıdır bu.

HERMES
Anlaşıldı, ne kadar konuşsak boşuna.
Yalvarıp yakarsam da hiç yumuşayacağın yok,
Tersine yeni gem vurulmuş taylar gibi
Şahlanıyorsun dizginlere karşı.
Ama sağlam hesaba dayanmıyor şahlanmaların:
Yanlış düşünen sadece diretmekle
Hiçbir şey elde edemez taş çatlasa.
Sözlerim seni yola getiremezse, bir düşün

Ne kasırgalar kopar, neler gelir başına!
Önce babam yıldırımı, şimşekleriyle
Paramparça eder bu sarp kayalığı.
Gömülür kalırsın taşların bağrına,
Uzun zaman gün ışığını göremezsin.
İşte o zaman Zeus'un kanatlı köpeği,
O kızıl kartal kemirir bedenini oburca
Davetsiz konuklar gibi gelip şölene
Delik deşik eder seni bütün gün,
Karaciğerinle tıka basa doyuncaya dek.
Bu işkencenin sonu da gelmez, bilesin,
Bir tanrı geçmedikçe senin yerine,
Katlanmadıkça senin çektiğin acılara,
İnmedikçe ışıksız Hades ülkesine,
Kapkara derinliklerine Tartaros'un.
Düşün taşın, boş bir korkutmaca değil,
Gerçekten söylendi bu söylediklerim,
Zeus'un ağzından da yalan çıkmaz,
Ne derse tam dediği gibi olur.
Her şeyi dört bir yanıyla iyice düşün,
Sağduyuyu inadına kurban etme.

KORO

Bize sorarsan, Hermes'in dedikleri yerinde:
İnadı bırakıp doğru düşün diyor sana.
Haydi söz dinle; bilgeye sapıtmak yaraşmaz.

Exodos

(Prometheus - Hermes - Koro)

PROMETHEUS

Biliyordum bana bu bildiriyi getireceğini,
İleri geri konuşup kafamı şişireceğini.
Ama utanılacak bir şey yoktur
Düşmanın düşmanından kötülük görmesinde.

Varsın saldırsın üstüme çatal dilli alev,
Yarılsın gökler yıldırımla,
Azgın yeller sarsın dört bir yanı,
Dünyayı kökünden koparsın solukları,
Denizler uğultulu dalgalarıyla
Silip süpürsün yıldız yollarını göklerde!
Atsın sonunda beni karanlık Tartaros'a,
Girdapların amansız kucağına!
Ne yaparsa yapsın öldüremez beni.

HERMES

Çılgın düşünceler, çılgın sözler bunlar!
Akılla ilgisi var mı bu dileklerin?
Biraz olsun gevşemiyor azgınlığı.
Ama sizler ki acıyorsunuz ona
Hemen uzaklaşın, kaçın buralardan.
Yoksa bir anda aklınızı başınızdan alır
Şimşekle yarılan göklerin gümbürtüsü.

KORO

Başka türlü konuş, inandıramıyorsun beni,
Hiç hoş göremeyeceğim sözler ediyorsun.
Ne demek, kalleşlik etmemi mi istiyorsun?
Hayır, belayı paylaşacağım onunla:
Dönekliğe yer vermem yüreğimde,
En iğrendiğim şeydir döneklik

HERMES

Peki, ama unutmayın söylediklerimi,
Başınız belaya girince de,
Bahtınızdan yakınmaya kalkmayın.
Zeus bizi tuzağa düşürdü demeyin.
Kendi kendinizi suçlayın: Söyledim çünkü.
Hiç de birdenbire, habersizden değil,
Kendi budalalığınız yüzünden düşeceksiniz
Belanın içinden çıkılmaz ağlarına.

(Hermes çıkar. Yer altından uğultular gelir.)

PROMETHEUS

Söz değil artık bu, olayın ta kendisi!
Sarsılıyor yer
Ta derinlerden,
Sesler geliyor gök gürültüsü gibi.
Kıvrım kıvrım sarıyor gökleri yıldırım,
Bir hortum kaldırıyor tozu toprağı,
Birbirine giriyor havanın bütün solukları,
Rüzgârlar rüzgârlarla savaşıyor,
Gökler denizlere karışıyor.
Bu işte besbelli Zeus'un
Beni korkutmak için çıkardığı kasırga.
Ey yüce anam benim,
Ve ey sen
Dünyaya ışık salarak dönen gökyüzü,
Gör uğradığım haksız belaları!

(Gök bir daha gürler ve kayalıklar devrilir. Prometheus, Okeanos kızları ile birlikte gözden kaybolur.)

EKLER

HESİODOS

THEOGONİA

İapetosoğulları

(507-616. dizeler)

İapetos aldı Klymene'yi,
Güzel topuklu Okeanos kızını,
Girdi onunla gerdeğe ve bir oğlu oldu:
Azgın yürekli Atlas tanrı.
Sonra getirdi dünyaya Menoitios'u,
O kendini çok beğenen tanrıyı;
Ve kıvrak, cin fikirli Prometheus'u,
Sonra da yarım akıllı Epimetheus'u,
O ki bela oldu ekmek yiyenlere
Zeus'un yoğurduğu bakireyi evine alarak.
Azgın Menoitios'a gelince engin bakışlı Zeus
Yolladı onu Erebos'un karanlıklarına
Duman duman yıldırımıyla vurarak onu.
Çılgınlığı ve aşırı gücü yüzünden
Atlas zorlu bir baskı altında kaldı:
Dünyanın bittiği bir yerlerde
Güzel sesli Akşam perilerinin karşısında
Dimdik durup ayakta tutuyor göğü
Başı ve yorulmaz kollarının üstünde.
Akıllı Zeus'un ona biçtiği kader bu.

Cin fikirli Prometheus gelince, Zeus
Çözülmez zincirlere vurdu onu,
Boyunu iki kat aşan bir sütuna.
Sonra bir kartal saldı üstüne gergin kanatlı;
Ölümsüz karaciğerini yiyordu kartal,
Ve karaciğer geceleri büyüyordu yeniden
Gergin kanatlı kuşun gündüz yediği kadar.
Ama güzel topuklu Alkmene'nin oğlu Herakles
Öldürüp kartalı kurtardı İapetosoğlunu
Bu insafsız işkencenin acılarından.
Olympos'un yüce tahtlı Zeus'u hoş gördü bunu
Yayılmasını istedi çünkü Toprak Ana üstünde
Thebai'li Herakles'in anlı şanlı adının.
Soylu oğlunu korumaktı kaygısı,
Öfkesini yendi vazgeçti hınç duymaktan Prometheus'a
Coşkun Kronosoğlu'nun önüne durduğu için.
Ölümsüz tanrılarla ölümlü insanların
Mekone'de çatıştığı zamanlardı o zamanlar,
O günlerden bir gün, Prometheus yaranmak için
Koca bir öküzü ikiye bölüp getirdi sofraya:
Zeus'u aldatmak istiyordu aslında;
Öküzün yarısı yağlı etler ve bağırsaklardı
Karın derisinin altında saklı,
Öbür yarısıysa yalın kemiklerdi sadece
Ak yağlar altında kurnazca saklanmış.
Bunun üzerine tanrıların ve insanların babası:
"Ey İapetosoğlu, soyluların soylusu," dedi ona,
"Hiç de haklı bir paylaştırma değil bu dostum."
Böyle alaylı konuştu engin akıllı Zeus,
Sinsi düşünceli Prometheus hafifçe gülümseyip
Kurnazlığını saklamaya çalıştı ve dedi:
"Ulular ulusu Zeus, ölmez tanrıların en şanlısı,
Göğsündeki yürek hangi payı istiyorsa, onu al."
Böyle dedi içinden pazarlıklı Prometheus

Ama engin akıllı Zeus anladı kurnazlığını
Ve başladı için için kurmaya
Ölümlülerin nasıl hakkından geleceğini.
İki eliyle kaldırdı öküzün ak yağlarını;
Öfke sardı içini, safrası kabardı
Görünce öküzün yalın kemiklerini,
Apaçık ortaya çıkan sinsi kurnazlığı.
İşte bu yüzdendir dünyada insanoğullarının
Kurbanların yalın kemiklerini yakmaları
Duman duman sunaklarda tanrılar için.
Bulutları devşiren Zeus kızıp dedi:
"Ah İapetosoğlu, bilmişlerin en bilmişi seni,
Sinsi kurnazlığında inat ediyorsun demek dostum."
Böyle konuştu öfkeyle hiç yanılmayan Zeus,
Ve o günden sonra unutmayıp bu oyunu
Kayın ağaçlarının üstüne salmaz oldu
Dünyalıların işine yarayan ateşi.
Ama İapetos'un yaman oğlu bir oyun daha etti:
Bir rezene sapı içinde aldı kaçırdı
Coşkun ateşin pırıl pırıl kıvılcımını.
Ve bulutlarda gümbürdeyen Zeus
En derin yerinden yaralandı ve kızdı
Görünce ölümlü insanların arasında
Ateşin yandığını pırıl pırıl.
Ve hemen, kazandıkları ateşe karşılık,
Bir bela yarattı insanoğullarına
Ünlü topal Hephaistos, Zeus'un buyruğuyla
Kızoğlankız bir varlık yarattı.
Gökgözlü tanrıça Athena da urbalar giydirip
Bağladı belini ve alnından aşağı
Öylesine bir duvak düşürdü ki,
İşlemeleri bir şenlikti gözler için.
Pallas Athene bir çelenk koydu başına
Çayırların taze çiçekleriyle bezenmiş.

Bir de altın taç koydu ki başına,
Ünlü topal usta elleriyle yapmıştı onu,
Babası Zeus'a beğendirmek için kendini.
Bu taçta neler vardı görülesi neler,
Toprağın, denizlerin beslediği bir sürü yaratıklar.
Binlercesini koymuştu içine Hephaistos,
Büyülü, pırıl pırıl bir şeydi bu
Canlanacak, konuşacak gibi nakışları.
Ve Zeus bir nimete karşılık
Böylesine güzel bir belayı yaratınca,
Götürdü onu tanrıların ve insanların önüne
Tanrı kızı gökgözlü Athene'nin bütün süsleriyle.
Ölümsüz tanrılar ve ölümlü insanlar
Şaşakaldılar görünce bu aldatıcı güzelliği,
İnsanları baştan çıkaracak olan
Bu derin, bu sonsuz büyü kaynağını.
Çünkü bu kaynaktan çıkmıştır aslında
O kadın dediklerimizin belalı soyu,
O ölümlü insanların baş belası.
Fukaralığa bir türlü alışamaz kadınlar,
Hep bolluktur onların özledikleri.
Nasıl ki arı oğullarının sığındığı yerde
Hep beslerse verimli bal arıları
İşi gücü kötülük olan yaban arılarını,
Bal arıları her gün güneş batıncaya dek
Bembeyaz petekleri ÖredururkenÖtekiler sığınıp kovanların içine
Başkalarının emeğiyle beslenirler.
İşte bunun gibi bulutlarda gümbürdeyen Zeus
Yarattı baş belası olarak
Kadınlar soyunu ölümlü insanlara,
O kadınlar ki kötülüktür işleri güçleri,
İyiliğe karşı kötülük sağladı onlarla.
Her kim ki, sakınır evlenmekten

Kadın derdi sarmamak için başına,
Olmaz olası ihtiyarlık bir geldi mi
Desteksiz kalır yaşlı günlerinde;
Yaşadıkça ekmeksiz kalmaz gerçi,
Ama ölünce varını yoğunu yakınları bölüşür.
Buna karşılık bahtında evlenme olan da
Aklı başında iyi bir kadına düşse bile,
İyi şeyler kadar kötü şeyler de gelir başına;
Hele üstelik çılgının biriyse karısı
Ömrü boyunca kahır çekip canından bezer,
Devasız dertlere düşmüş gibi olur.
Böylece, kolay değildir hiçbir zaman
Zeus'un isteğine yan çizmek, karşı koymak.
İapetosoğlu iyiliksever Prometheus bile
Belalı öfkesinden kurtulamadı onun,
Bütün bilgileri kıramadı korkunç zincirlerini.

Çevirenler: *Azra Erhat - Sabahattin Eyüboğlu*

HESİODOS

İŞLER VE GÜNLER
Pandora Efsanesi
(42-105. dizeler)

Tanrılar yer altına gizlemiş besinleri.
Yoksa insan bir gün çalışıp rızkını sağlar,
Sonra bir yıl sırtüstü yatardı,
asar bırakırdı sabanını ocak başında,
çözerdi çiftini çubuğunu, öküzlerini.
Zeus kızınca Prometheus'a,
kendisini aldatan o sivri akıllıya,
sakladı varını yoğunu insanlardan,
o gün bugündür dertlere boğdu insanoğlunu,
Zeus gizledi besini insandan.
Ama İapetos'un güçlü oğlu Prometheus
çaldı Zeus'un ateşini insanlar için,
sakladı onu rezene sapının içinde.
Kızdı bulut devşiren Zeus, dedi ki ona:
"İapetosoğlu, sivri akıllı kişi,
seviniyorsun ateşi çaldın, beni aldattın diye,
ama bil ki dert açtın kendi başına da:
Çaldığın ateşe karşılık bir bela,
öyle bir bela salacağım ki insanlara,
sevmeye, okşamaya doymayacaklar bu belayı."

Böyle dedi ve kah kah güldü insanların ve tanrıların babası.
Namlı şanlı Hephaistos'u çağırdı hemen:
"Bir parça toprak al, suyla karıştır," dedi,
"içine insan sesi koy, insan gücü koy.
Bir varlık yap ki yüzü ölümsüz tanrıçalara benzesin,
bedeni güzelim genç kızlara.
Athena, sen de ona el işlerini öğret," dedi,
"renk renk kumaşlar dokumasını öğret.
Nur topu Aphrodite, sen de büyülerinle kuşat onu,
istekler, arzularla tutuştur gönlünü.
Yüz gözlü devi öldüren Hermeias, sen de
bir köpek yüreği, bir tilki huyu koy içine."
Böyle dedi Zeus, onlar da yaptılar dediğini:
Koca Hephaistos, topal tanrı hemen
bir kız biçimine soktu toprağı.
Gökgözlü Athena süslü kuşağını salıverdi beline.
O canım Kharit'ler ve o güzelim Peitho
altın gerdanlıklar taktılar boynuna,
Hora'lar bahar çiçekleriyle donattılar saçlarını,
Hermeias doldurdu göğsüne yalanı dolanı,
uzaktan gürleyen Zeus'un oluyordu istediği.
Ses koydu içine o tanrılar kılavuzu
ve Pandora adını taktı.
Pandora demek bütün tanrıların armağanı demekti,
çünkü bütün Olympos'lular insanların başına bela etmişti onu.
Tanrıların babası kurunca bu düzeni,
Epimetheus'a gönderdi Pandora'yı
kılavuz tanrı Hermeias'la.
Epimetheus unuttu Prometheus'un dediğini:
Zeus'tan armağan alma demişti ona Prometheus,
alırsan, ölümlüleri derde sokarsın demişti.
Armağanı aldı ve alınca anladı
başına bela aldığını.
Eskiden insanoğulları bu dünyada

dertlerden, kaygılardan uzak yaşarlardı,
bilmezlerdi ölüm getiren hastalıkları.
Pandora açınca kutunun kapağını,
dağıttı insanlara acıları, dertleri.
Bir tek Umut kaldı dışarı çıkmadık
kapağı açılan dert kutusundan.
Umut tam çıkacakken Pandora kapamıştı kapağı,
böyle istemişti bulutları devşiren Zeus.
O gün bugündür insanların başı dertte,
toprak bela doludur, deniz bela dolu,
geceler dert doludur, gündüzler dert dolu,
belalar başıboş dolaşır sessizce
ölümlülerin çevresinde,
derin düşünceli Zeus ses vermedi onlara
sessizce gelişlerini duymasın diye insanlar.
Görüyorsun ya Zeus'un dileğine karşı konmaz.

Çevirenler: *Azra Erhat - Sabahattin Eyüboğlu*

GOETHE

PROMETHEUS

Karart göklerini Zeus,
Duman duman bulutlarla;
Diken başlarını yolan çocuk gibi de
Oyna meşelerin, dağların doruklarıyla.
Ama benim dünyama dokunamazsın,
Ne senin yapmadığın kulübeme
Ne de ateşini kıskandığın ocağıma.

Şu evrende siz tanrılardan
Daha zavallısı var mı bilmem:
Kurban vergileri
Dua üfürükleriyle beslenir
Haşmetli varlığınız zar zor.
Size umut bağlayan budalalar,
Çocuklar, dilenciler olmasa
Yok olur giderdiniz çoktan.

Ben de bir çocukken
Ne yapacağımı bilmez olunca
Çevirirdim güneşe doğru
Görmediğini gören gözlerimi;

Yakarışımı dinleyecek
Bir kulak varmış gibi yukarıda;
Varmış gibi derdimle dertlenecek
Benimkine benzer bir yürek yukarıda.

Azgın devlere karşı
Kim yardım etti bana?
Kim kurtardı beni ölümden,
Kim kurtardı kölelikten?
Şu benim yüreğim değil mi,
Kutsal bir ateşle yanan yüreğim,
Her işi başarmış olan?
O değil mi coşup taşarak,
Yukarıda uyuyanı aldatarak
Başımı beladan kurtaran?

Benim seni kutlamam mı gerek? Niçin?
Hiç derdine derman oldun mu sen
Derdine derman bulamayanın?
Gözyaşını sildin mi hiç
Başı darda olanların?
Kim adam etti beni?
Güçlüler güçlüsü Zaman
Ve önü sonu gelmeyen Kader, değil mi?
Onlar değil mi
Senin de benim de efendilerimiz?

Sen yoksa beni
Yaşamaktan bıkar mı sandın?
Kaçak çöllere giderim mi sandın
Açmıyor diye
Bütün düş tomurcukları?
Bak işte, yerli yerimdeyim;
İnsanlar yetiştiriyorum bana benzer;

Bütün bir kuşak benim gibi,
Acılara katlanacak, ağlayacak,
Gülecek, sevinecek,
Ve aldırış etmeyecek sana
Benim gibi!

Çeviren: *Sabahattin Eyüboğlu*

Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde Yayımlanan Eserler

1. GURUR VE ÖNYARGI
   Jane Austen
   Çev. Hamdi Koç
2. GECEYE ÖVGÜLER
   Novalis
   Çev. Ahmet Cemal
3. BÜTÜN MASALLAR, BÜTÜN ÖYKÜLER
   Oscar Wilde
   Çev. Roza Hakmen-Fatih Özgüven
4. SEÇME MASALLAR
   Hans Christian Andersen
   Çev. Murat Alpar
5. KEREM İLE ASLI
   Hazırlayan ve Çev. İsa Öztürk
6. YÜREK BURGUSU
   Henry James
   Çev. Necla Aytür
7. DUINO AĞITLARI
   Reiner Maria Rilke
   Çev. Can Alkor
8. MODESTE MIGNON
   Honoré de Balzac
   Çev. Oktay Rifat-Samih Rifat

9. KANLI DÜĞÜN
Federico Garcia Lorca
Çev. Roza Hakmen
10. HÜSN Ü AŞK
Şeyh Galib
Çev. Abdülbâki Gölpınarlı
11. YARAT EY SANATÇI
Johann Wolfgang von Goethe
Çev. Ahmet Cemal
12. GORGİAS
Platon
Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat
13. DEDEKTİF (AUGUSTE DUPIN) ÖYKÜLERİ
Edgar Allan Poe
Çev. Memet Fuat-Yurdanur Salman-Deniz Hakyemez
14. ERMİŞ ANTONIUS VE ŞEYTAN
Gustave Flaubert
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
15. YERLEŞİK DÜŞÜNCELER SÖZLÜĞÜ
Gustave Flaubert
Çev. Sema Rifat-Elif Gökteke
16. PARİS SIKINTISI
Charles Baudelaire
Çev. Tahsin Yücel
17. YERGİLER
Iuvenalis
Çev. Çiğdem Dürüşken-Erdal Alova
18. YUNUS EMRE, HAYATI VE BÜTÜN ŞİİRLERİ
Abdülbâki Gölpınarlı
19. SEÇME ŞİİRLER
Emily Dickinson
Çev. Selahattin Özpalabıyıklar
20. KAMELYALI KADIN
Alexandre Dumas Fils
Çev. Tahsin Yücel
21. DÖRTLÜKLER
Ömer Hayyam
Çev. Sabahattin Eyüboğlu

22. YAŞAM BİLGELİĞİ ÜZERİNE AFORİZMALAR
Arthur Schopenhauer
Çev. Mustafa Tüzel
23. DENEMELER
Montaigne
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
24. DEVLET
Platon
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-M. Ali Cimcoz
25. GARGANTUA
François Rabelais
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-Vedat Günyol-Azra Erhat
26. OBLOMOV
İvan Gonçarov
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-Erol Güney
27. UTOPIA
Thomas More
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-Vedat Günyol-Mîna Urgan
28. TARİH
Herodotos
Çev. Müntekim Ökmen
29. KAYGI KAVRAMI
Søren Kierkegaard
Çev. Türker Armaner
30. ŞÖLEN-DOSTLUK
Platon
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-Azra Erhat
31. BÜTÜN ROMANLAR, BÜTÜN ÖYKÜLER
Aleksandr Puşkin
Çev. Ataol Behramoğlu
32. SEVİYORDUM SİZİ
Aleksandr Puşkin
Çev. Ataol Behramoğlu
33. MADAME BOVARY
Gustave Flaubert
Çev. Nurullah Ataç-Sabri Esat Siyavuşgil

34. BABALAR VE OĞULLAR
Ivan Turgenyev
Çev. Ergin Altay
35. KÖPEĞİYLE DOLAŞAN KADIN
Anton Çehov
Çev. Ergin Altay
36. BÜYÜK OYUNLAR
Anton Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
37. CİMRİ
Molière
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
38. MACBETH
William Shakespeare
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
39. ANTONIUS VE KLEOPATRA
William Shakespeare
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
40. AKŞAM TOPLANTILARI
Nikolay Vasilyeviç Gogol
Çev. Ergin Altay
41. HİTOPADEŞA
Narayana
Çev. Korhan Kaya
42. MANTIK AL-TAYR
Feridüddin Attâr
Çev. Abdülbâki Gölpınarlı
43. HAGAKURE: Saklı Yapraklar
Yamamoto
Çev. Hüseyin Can Erkin
44. EŞEKARILARI, KADINLAR SAVAŞI VE DİĞER OYUNLAR
Aristophanes
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-Azra Erhat
45. SUÇ VE CEZA
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Mazlum Beyhan

46. SİS
Miguel de Unamuno
Çev. Yıldız Ersoy Canpolat
47. BRAND-PEER GYNT
Henrik Ibsen
Çev. Seniha Bedri Göknil-Zehra İpşiroğlu
48. BİR DELİNİN ANI DEFTERİ
Nikolay Vasilyeviç Gogol
Çev. Mazlum Beyhan
49. TOPLUM SÖZLEŞMESİ
Jean Jacques Rousseau
Çev. Vedat Günyol
50. MİLLETLERİN ZENGİNLİĞİ
Adam Smith
Çev. Haldun Derin
51. MASALLAR
La Fontaine
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
52. GULLIVER'İN GEZİLERİ
Jonathan Swift
Çev. İrfan Şahinbaş
53. URSULE MIROUËT
Honoré de Balzac
Çev. Sabiha Rifat-Samih Rifat
54. RUBAİLER
Mevlânâ
Çev. Hasan Âli Yücel
55. MEDEA
Seneca
Çev. Çiğdem Dürüşken
56. JULIUS CAESAR
William Shakespeare
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
57. BİLİMLER VE SANAT ÜSTÜNE SÖYLEV
Jean Jacques Rousseau
Çev. Sabahattin Eyüboğlu

58. KADIN HAKLARININ GEREKÇELENDİRİLMESİ
Mary Wollstonecraft
Çev. Deniz Hakyemez
59. KISA ROMANLAR, UZUN ÖYKÜLER
Henry James
Çev. Necla Aytür-Ünal Aytür
60. HOPHOPNAME (Seçmeler)
Mirze Elekber Sabir
Çev. İsa Öztürk
61. KARAMAZOV KARDEŞLER
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Nihal Yalaza Taluy
62. TOPRAK ARABACIK (Mriççhakatika)
Şudraka
Çev. Korhan Kaya
63. DİLLERİN KÖKENİ ÜSTÜNE DENEME
Jean Jacques Rousseau
Çev. Ömer Albayrak
64. AKTÖRLÜK ÜZERİNE AYKIRI DÜŞÜNCELER
Diderot
Çev. Sabri Esat Siyavuşgil
65. YAŞAMININ SON YILLARINDA GOETHE İLE KONUŞMALAR
Johann Peter Eckermann
Çev. Mahmure Kahraman
66. PHAEDRA
Seneca
Çev. Çiğdem Dürüşken
67. ABEL SANCHEZ –Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi– TULA TEYZE
Miguel de Unamuno
Çev. Yıldız Ersoy Canpolat
68. PERICLES
William Shakespeare
Çev. Hamdi Koç
69. SANAT NEDİR
L.N. Tolstoy
Çev. Mazlum Beyhan

70. III. RICHARD
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
71. DİVAN-I KEBİR
Mevlânâ
Çev. Abdülbâki Gölpınarlı
72. BİR İNGİLİZ AFYON TİRYAKİSİNİN İTİRAFLARI
Thomas De Quincey
Çev. Batu Boran
73. ATİNALI TİMON
William Shakespeare
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
74. AKIL ve TUTKU
Jane Austen
Çev. Hamdi Koç
75. ILLUMINATIONS
Arthur Rimbaud
Çev. Can Alkor
76. YÜCE SULTAN
Miguel de Cervantes Saavedra
Çev. Yıldız Ersoy Canpolat
77. SİYASAL İKTİSADIN VE VERGİLENDİRMENİN İLKELERİ
David Ricardo
Çev. Barış Zeren
78. HAMLET
William Shakespeare
Çev. Sabahattin Eyüboğlu
79. EZİLENLER
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Nihal Yalaza Taluy
80. BİNBİR HAYALET
Alexandre Dumas
Çev. Alev Özgüner
81. EVDE KALMIŞ KIZ
Honoré de Balzac
Çev. Yaşar Avunç

82. SEÇME MASALLAR
E.T.A. Hoffman
Çev. İris Kantemir
83. HÜKÜMDAR
Niccolo Machiavelli
Çev. Necdet Adabağ
84. SEÇME ÖYKÜLER
Mark Twain
Çev. Yurdanur Salman
85. HACI MURAT
L. N. Tolstoy
Çev. Mazlum Beyhan
86. İKİ BÜYÜK DÜNYA SİSTEMİ ÜZERİNE DİYALOG
Galileo Galilei
Çev. Reşit Aşçıoğlu
87. ÖLÜLER EVİNDEN ANILAR
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Nihal Yalaza Taluy
88. SEÇME AFORİZMALAR
Francis Bacon
Çev. C.Cengiz Çevik
89. MASUMİYET VE TECRÜBE ŞARKILARI
William Blake
Çev. Selahattin Özpalabıyıklar
90. YERALTINDAN NOTLAR
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Nihal Yalaza Taluy
91. BİZANS'IN GİZLİ TARİHİ
Prokopios
Çev. Orhan Duru
92. OTHELLO
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
93. IV. HAÇLI SEFERİ KRONİKLERİ
Geoffroi de Villehardonin
Henri de Valenciennes
Çev. Ali Berktay

94. UPANİSHADLAR
Çev. Korkan Kaya
95. MİRZA ESEDULLAH HAN GALİB DİVANI
Mirza Esedullah Han Galib
Çev. Celal Soydan
96. ALÇAKGÖNÜLLÜ BİR ÖNERİ
Jonathan Swift
Çev. Deniz Hakyemez
97. FRAGMANLAR
Sappho
Çev. Alova
98. KURU GÜRÜLTÜ
William Shakespeare
Çev. Sevgi Sanlı
99. MAHŞERİN DÖRT ATLISI
Vicente Blasco Ibañez
Çev. Neyyire Gül Işık
100. GÜVERCİNİN KANATLARI
Henry James
Çev. Roza Hakmen
101. GEZGİN SATICI
Guy De Maupassant
Çev. Bertan Onaran
102. TROIALI KADINLAR
Seneca
Çev. Çiğdem Dürüşken
103. BİR HAVVA KIZI
Honoré de Balzac
Çev. Babür Kuzucuoğlu
104. KRAL LEAR
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
105. MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ
Murasaki Shikibu
Çev. Esin Esen
106. EMILE
Jean Jacques Rousseau
Çev. Yaşar Avunç

107. ÜÇ SİLAHŞOR
Alexandre Dumas
Çev. Volkan Yalçıntoklu
108. RUDİN - İLK AŞK - İLKBAHAR SELLERİ
İvan Turgenyev
Çev. Ergin Altay
109. SİVASTOPOL
L. N. Tolstoy
Çev. Mazlum Beyhan
110. YAŞAMIMDAN ŞİİR VE HAKİKAT
Johann Wolfgang von Goethe
Çev. Mahmure Kahraman
111. DİRİLİŞ
L. N. Tolstoy
Çev. Ayşe Hacıhasanoğlu
112. SUYU BULANDIRAN KIZ
Honoré de Balzac
Çev. Yaşar Avunç
113. PAZARTESİ HİKÂYELERİ
Alphonse Daudet
Çev. Sabri Esat Siyavuşgil
114. SONELER
William Shakespeare
Çev. Talât Sait Halman
115. KATIKSIZ MUTLULUK
Katherine Mansfield
Çev. Oya Dalgıç
116. BÜTÜN FRAGMANLAR
Ephesoslu Hipponaks
Çev. Alova
117. ECCE HOMO
Friedrich Nietzsche
Çev. Can Alkor
118. MÜFETTİŞ
Nikolay Vasilyeviç Gogol
Çev. Koray Karasulu

119. SİYASETNAME
Nizamü'l-mülk
Çev. Mehmet Taha Ayar
120. TILSIMLI DERİ
Honoré de Balzac
Çev. Volkan Yalçıntoklu
121. STEPANÇİKOVO KÖYÜ
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Nihal Yalaza Taluy
122. THÉRÈSE ve LAURENT
George Sand
Çev. Volkan Yalçıntoklu
123. ROMEO VE JULIET
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
124. TRAGEDYANIN DOĞUŞU
Friedrich Nietzsche
Çev. Mustafa Tüzel
125. AŞK SANATI
Ovidius
Çev. Çidem Dürüşken
126. MÜLKİYET NEDİR?
Pierre-Joseph Proudhon
Çev. Devrim Çetinkasap
127. PIERRETTE
Honoré de Balzac
Çev. Yaşar Avunç
128. KAFKAS TUTSAĞI
L. N. Tolstoy
Çev. Mazlum Beyhan
129. GÖKSEL KÜRELERİN DEVİNİMLERİ ÜZERİNE
Copernicus
Çev. C.Cengiz Çevik
130. TARAS BULBA VE MİRGOROD ÖYKÜLERİ
Nikolay Vasilyeviç Gogol
Çev. Ergin Altay

131. ON İKİNCİ GECE
William Shakespeare
Çev. Sevgi Sanlı

132. SAPHO
Alphonse Daudet
Çev. Tahsin Yücel

133. ÖTEKİ
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Tansu Akgün

134. PUTLARIN ALACAKARANLIĞI
Friedrich Nietzsche
Çev. Mustafa Tüzel

135. GERMINAL
Emile Zola
Çev. Bertan Onaran

136. KİTLELERİN AYAKLANMASI
Ortega y Gasset
Çev. Neyyire Gül Işık

137. BAKKHALAR
Euripides
Çev. Sabahattin Eyüboğlu

138. YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku

139. ÖLÜ CANLAR
Nikolay Vasilyeviç Gogol
Çev. Mazlum Beyhan

140. LYKURGOS'UN HAYATI
Plutharkos
Çev. Sabahattin Eyüboğlu-Vedat Günyol

141. YANLIŞLIKLAR KOMEDYASI
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku

142. DÜELLO –Bütün Öyküler–
Heinrich von Kleist
Çev. İris Kantemir

143. OLMEDO ŞÖVALYESİ
Lope de Vega
Çev. Yıldız Ersoy Canpolat
144. EV SAHİBESİ
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Tansu Akgün
145. KRAL JOHN
William Shakespeare
Çev. Hamit Çalışkan
146. LOUIS LAMBERT
Honoré de Balzac
Çev. Oktay Rifat-Samih Rifat
147. GÜLŞEN-İ RÂZ
Mahmud-ı Şebüsterî
Çev. Abdülbâki Gölpınarlı
148. KADINLAR MEKTEBİ
Molière
Çev. Bedrettin Tuncel
149. BÜTÜN ŞİİRLERİ
Catullus
Çev: Çiğdem Dürüşken-Erdal Alova
150. MASAL IRMAKLARININ OKYANUSU
Somadeva
Çev: Korhan Kaya
151. HAFIZ DÎVÂNI
Hafız-ı Şirazî
Çev. Abdülbâki Gölpınarlı
152. YAKARICILAR
Euripides
Çev. Sema Sandalcı
153. CARDENIO
William Shakespeare - John Fletcher
Çev. Özdemir Nutku
154. GEORGE DANDIN
Molière
Çev. Sema Kuray

155. GENÇ WERTHER'İN ACILARI
Johann Wolfgang von Goethe
Çev. Mahmure Kahraman
156. BÖYLE SÖYLEDİ ZERDÜŞT
Friedrich Nietzsche
Çev. Mustafa Tüzel
157. KISASA KISAS
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
158. SİSTEM OLARAK TARİH
José Ortega y Gasset
Çev. Neyyire Gül Işık
159. HAYAT BİR RÜYADIR
Calderon de la Barca
Çev. Başar Sabuncu
160. DİONYSOS DİTHYRAMBOSLARI
Friedrich Nietzsche - 5
Çev. Ahmet Cemal
161. ANNA KARENİNA
L.N. Tolstoy
Çev. Ayşe Hacıhasanoğlu
162. GÜZEL DOST
Guy de Maupassant
Çev. Alev Özgüner
163. RESOS
Euripides
Çev. Sema Sandalcı
164. KRAL OIDIPUS
Sophokles
Çev. Bedrettin Tuncel
165. BUDALA
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Ergin Altay
166. KRAL VIII. HENRY
William Shakespeare
Çev. Hamit Çalışkan

167. KÖRLER ÜZERİNE MEKTUP
SAĞIRLAR ÜZERİNE MEKTUP
Denis Diderot
Çev. Adnan Cemgil - Dumrul Cemgil
168. AKIL ÇAĞI
Thomas Paine
Çev. Ali İhsan Dalgıç
169. VENEDİK TACİRİ
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
170. SILAS MARNER
George Eliot
Çev. Fadime Kâhya
171. MUTLAK PEŞİNDE
Honoré de Balzac
Çev. Sabiha Rifat-Oktay Rifat-Samih Rifat
172. BİR YAZ GECESİ RÜYASI
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
173. MARIANNE'İN KALBİ
Alfred de Musset
Çev. Bedrettin Tuncel – Sabahattin Eyüboğlu
174. ECİNNİLER
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski
Çev. Mazlum Beyhan
175. BORİS GODUNOV
Aleksandr Puşkin
Çev. Özcan Özer
176. HIRÇIN KIZ
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
177. DUMAN
İvan Sergeyeviç Turgenyev
Çev. Ergin Altay
178. ELEKTRA
Sophokles
Çev. Azra Erhat

179. NORTHANGER MANASTIRI
Jane Austen
Çev. Hamdi Koç
180. ROBINSON CRUSOE
Daniel Defoe
Çev. Fadime Kâhya
181. İKİ SOYLU AKRABA
William Shakespeare
Çev. Özdemir Nutku
182. SOKRATES'İN SAVUNMASI
Platon
Çev. Ari Çokona
183. İNSAN NEYLE YAŞAR?
L. N. Tolstoy
Çev. Koray Karasulu
184. EVLENME KUMARBAZLAR
Nikolay Vasilyeviç Gogol
Çev. Koray Karasulu
185. İNSANCA, PEK İNSANCA-1
Friedrich Nietzsche
Çev. Mustafa Tüzel
186. AYI –DOKUZ KISA OYUN–
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Tansu Akgün
187. PARA ÜZERİNE BİR İNCELEME
John Maynard Keynes
Çev. Cihan Gerçek
188. JOSEPH ANDREWS
Henry Fielding
Çev. Ferit Burak Aydar
189. PROFESÖR
Charlotte Brontë
Çev. Gamze Varım

Aiskhylos (MÖ 525?-456): Eski Yunan'ın en önemli tragedya yazarlarındandır. Mitolojik konuların hemen hemen hepsini eserlerinde işlemiştir. Yazdığı 90 tragedyadan sadece 7 tanesi günümüze kalmıştır. Aiskhylos özellikle adaletin gerekliliği üzerinde durmuş, eserlerinin çoğunda hak meselesini konunun ağırlık merkezine yerleştirmiştir. Zincire Vurulmuş Prometheus*'da da farklı kuşaklardan tanrılar arasındaki anlaşmazlığı ele almıştır. Tragedyanın kahramanı Olympos tanrılarına başkaldıran titan Prometheus ateşi tanrılardan çalmış ve insanlara vermiş, tanrıların kurmuş olduğu düzene karşı geldiği için zincire vurulmuştur. Aiskhylos bu tragedyasında akıl gücünün kaba kuvvete üstünlüğünü, akla ve özgür düşünceye verilmesi gereken önemi vurgulamıştır.*

Azra Erhat (1915-1982): Hasan Âli Yücel'in kurduğu Tercüme Bürosu'nun en önemli çevirmenlerinden ve Mavi Uygarlık hareketinin en etkin üyelerinden biridir. Ortaklaşa yaptığı Homeros ve Hesiodos çevirilerinin yanı sıra, dilimize telif bir Mitoloji Sözlüğü *de kazandırmıştır.*

Sabahattin Eyüboğlu (1909-1973): Tercüme Bürosu'nda görev aldı. İÜ Edebiyat Fakültesi'nde Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Köy Enstitülerinde dersler verdi. Yazdığı pek çok kitabın yanı sıra Shakespeare, Montaigne, Platon, Hayyam gibi pek çok önemli yazar ve düşünürün eserlerini çevirdi.

9 789754 582062

KDV dahil fiyatı
8 TL